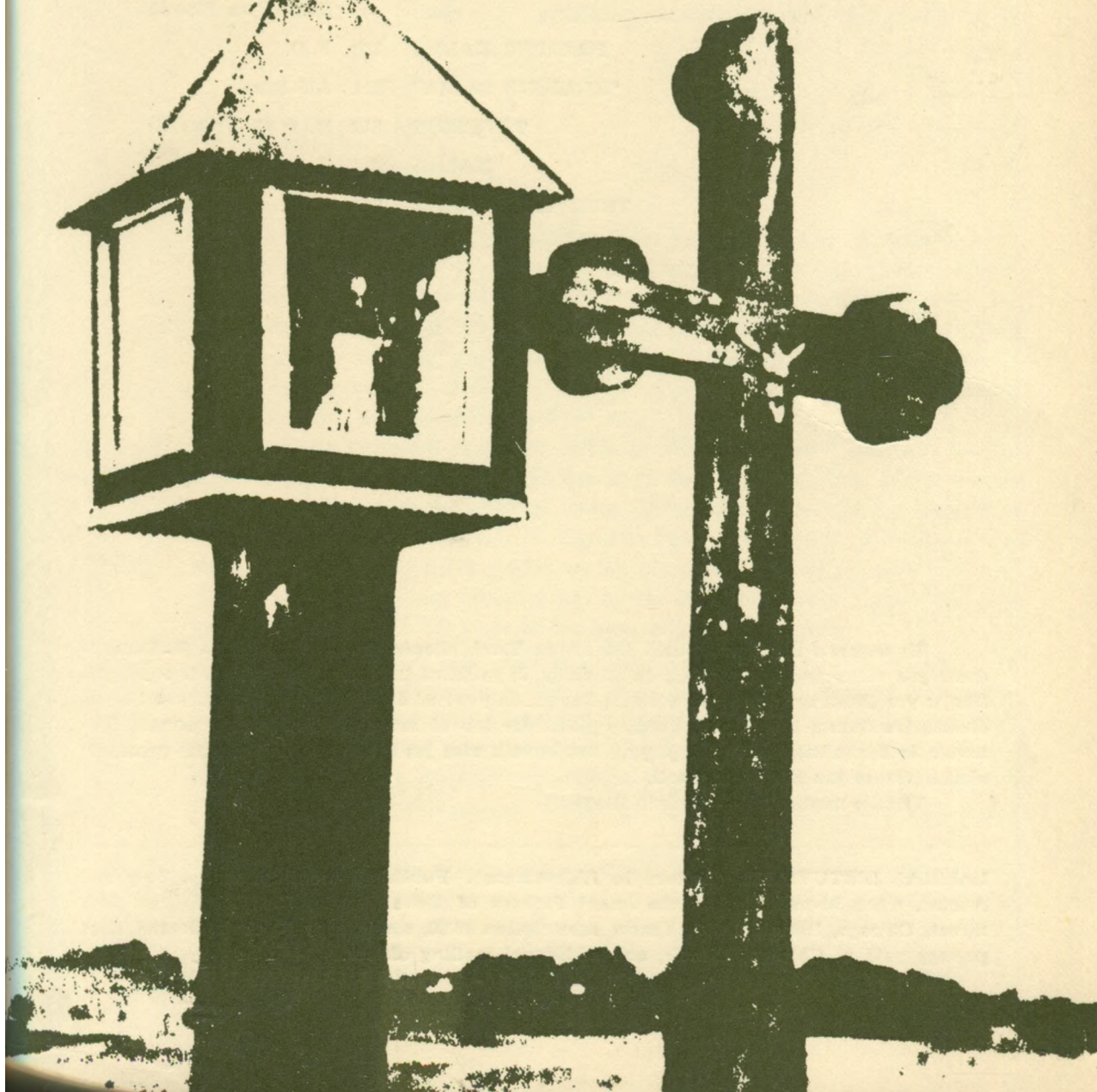

laiškai lietuviams

birželis/june 1980

BIRŽELINĖS MINTYS	181	Juozas Vaišnys, S.J.
KAIP AŠ SUPRANTU TIKĖJIMĄ	183	Aldona Kamantienė
TRISDEŠIMTMEČIAI "LAIŠKAI LIETUVIAMS"	186	Ingrida Bublienė
TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (IV)	188	Anicetas Tamošaitis, S.J.
II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME (IV)	192	Vysk. V. Brizgys
SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT	196	Danutė Bindokienė
PO AUDRŲ — Į SAULĘTĄ GYVENIMĄ	202	Vytautas Kasnis
KĄ MAN REIŠKIA TIKĖJIMAS	208	Daina Kamantaitė
IŠ JAUNŲJŲ LIETUVIUKŲ POETINIŲ BANDYMŲ	208	Rita Dambrauskaitė, Vanda Giedrytė, Kornelijus Platelis
PRAEITIS KALBA	210	P. D.
"KLAJŪNO DALIA"	211	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	212	D. ir G. Vakariai
KALBA	214	P. Jonikas
TRUMPAI IŠ VISUR	215	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas dail. Domicėlės Tarabildienės grafikos kūriniais. D. Tarabildienė yra viena žymiausių mūsų dailininkių. Ji reiškiasi tapyboje, skulptūroje ir ypač grafikoje; yra iliustravusi apie porą šimtų knygų, dalyvavusi daugelyje parodų, laimėjusi aukščiausių įvertinimų ir medalių. Pradėjo piešti dar tebebūdama kūdikis. Meną studijavo Lietuvoje ir Prancūzijoje. Ne tik ji pati, bet beveik visa jos šeima yra dailininkai: vyras, du sūnūs (vienas jau miręs) ir marti.

Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

1980 / BIRŽELIS - JUNE / VOLUME XXXI, NO. 6

BIRŽELINĖS MINTYS

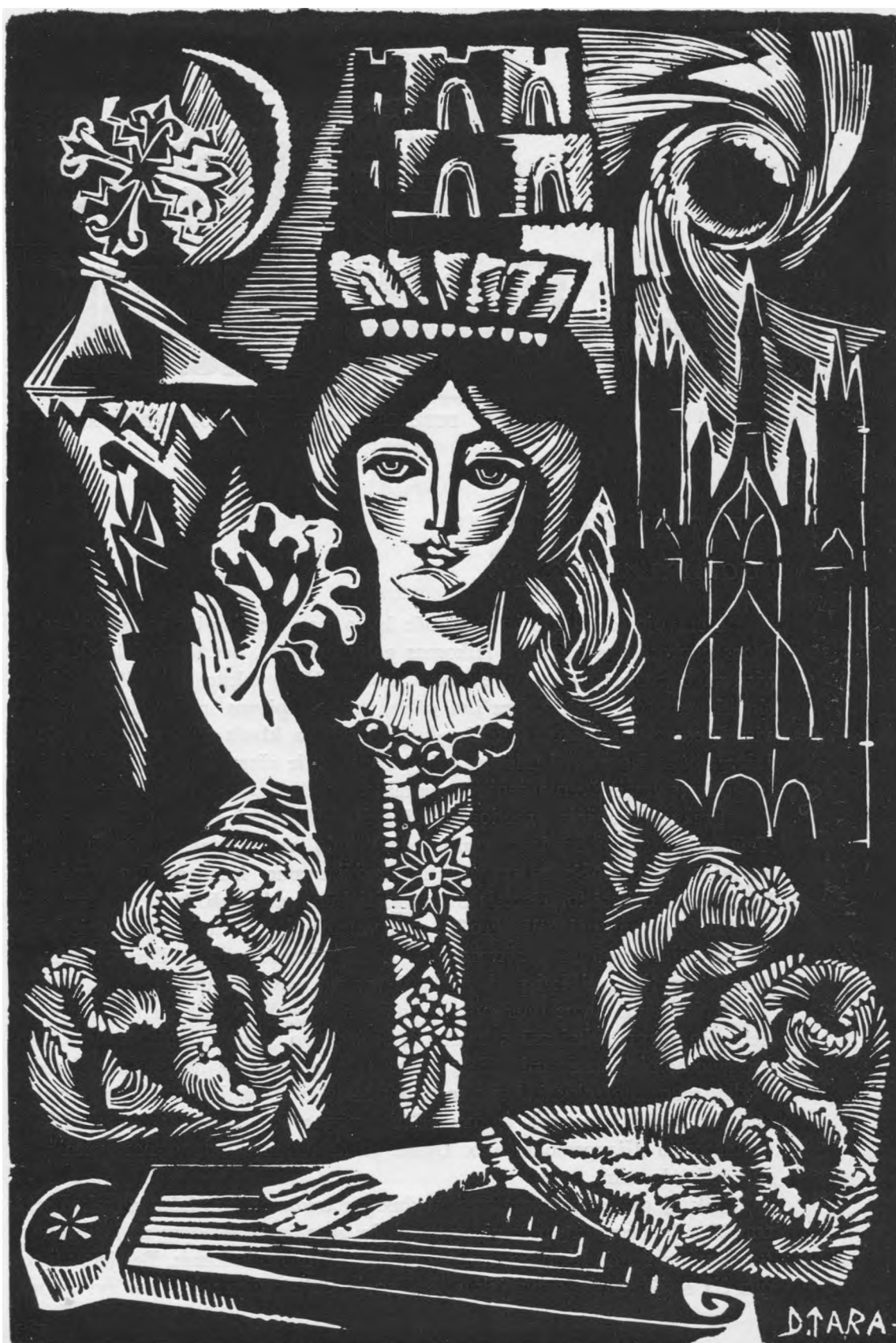
JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Lietuvoje birželio mėnuo turbūt buvo pats gražiausias ir maloniausias. Nors paprastai gegužis yra laikomas gėlių mėnesiu, bet lietuvaičiu darželiai visu savo puošnumu sužydi tik tada, kai aukščiau pakilusi birželio saulė paskelbia vasaros pradžia. Pražįsta gėlės, pražįsta pievos ir darželiai, pražysta visa Lietuva. Užsidaro mokyklų durys, ištuštėja klasės, ir jaunimas, pajutęs laisvę, bėga į gamtą, į miškus, prie jūrų, upių ir ežerų. Saulė ir gėlės, laisvė ir grožis sukuria šventadienišką nuotaiką.

Pražysta puošnios raudonos rožės ir didžiuojasi savo mistišku kvapu. Tačiau tarp savo žalai lapų ir viliojančiu žiedu jos kažką slepia. Slepia aštirus spyglius. Nėra rožės be spyglių. Nėra džiaugsmo, kuris nebūtų temdomas kokio nors debesėlio. Kartais tie spygliai būna tokie aštrūs ir debesys taip tiršti, kad nejauti nei gėlių grožio, rodos, nematai nei šviesių saulės spindulių. Tie spygliai atrodo dar aštresni, kai gėriesi švelniais rožės žiedais; debesys atrodo dar tirštesni, kai paslepia besišypsančią vasaros saulę.

Tokios nuotaikos mus supa ir tokios mintys kyla birželio mėnesį po tų nelaimingų metų, kai mūsų broliai ir sesės buvo šimtais ir tūkstančiais išvežami, žudomi, kankinami. Mūsų dabar taip nedžiugina nė puošniausi rožių žiedai, mums ne tokia šviesi atrodo net birželio saulė. Juk tie žiedai tik apie spyglius kalba, šilta saulė primena Sibiro pūgas. Praėjo tie laikai, kai birželis mums buvo džiaugsmo mėnuo. Dabar jo skelbiamas džiaugsmas sumaišytas su karčiu skausmu.

Tik ši gyvenimą tematančiam žmogui tokia padėtis būtų nepakeliamai tragiška. Jis nematytų prasmės gyventi. Jo gyvenimas atrodytų nė kiek nevertesnis už to žemės kirmino, kurs yra visų kojomis mindomas. Bet jeigu žmogus čia tesijaučia keleivis, jeigu jis žino ir tiki, kad yra ir kitas gyvenimas,

Domicelė Tarabildienė

Kanklininkė (spalvota lino graviūra)

kurio rožės bus be spyglių ir dangus be debesų, kurio džiaugsmo ir laimės nedrums nė lašelis kančios, tai nė aštriausi spygliai jam čia nebus tokie skaudūs. Jis negrius po sunkia našta ir nekeiks savo likimo, bet sukaupta visas jėgas, kančioje išsiugdys galinčius dvasios sparnus ir skris virš debesų, kur nuolat šviečia saulė, ir džiaugsis rožėmis, nejudamas spyglių.

Tas baisusis 1941 metų birželis buvo lietuvių tautos kryžiaus kelio pradžia. Tuo skaudžiu keliu ji tebeina iki šiai dienai. Ne kartą tenka išgirsti kai kuriuos sakant, kad Dievas Lietuvą baudžia už jos ir už jos valdžios nuodėmes. "Štai kur Lietuvą nuvedė daugelio mūsų tautiečių ir vyriausybės pareigūnų nekrikščioniškas gyvenimas nepriklausomybės laikais", pasako ne vienas, pasityčiodamas ir kitus kaltindamas.

Tokie pasityčiojimai ir nepagrįsti kaltinimai primena tą blogąją latrą, kurs piktžodžiavo mirštančiam ant kryžiaus Kristui. Kiekvienas krikščionis turėtų žinoti, kad Kristus dažnai sunkesnę kryžių uždeda tam, kuris jį labiau myli, norėdamas dar labiau išbandyti jo meilę. Nuodėmių ir visokių blogybių rasi kiekvienoje šalyje. Bet kažin ar daugiau tokių tautų atrasi, kurios savo tikėjimu ir dora būtų anais laikais pralenkę tą mūsų mieląją kryžių ir Marijos žemę? Ar daug yra tokių valstybių, kur taip vieningai, ne tik kunigai ir vyskupai, bet pats valstybės prezidentas, vyriausybė ir kariuomenė viešai pasiaukotų Jėzaus Širdžiai, kaip padarė Lietuva 1934 metais, liepos mėn. 1 dieną pirmojo Tautinio Eucharistinio kongreso metu?

Tame gražiame pasiaukojimo akte skaitome: "Geriausioji Jėzaus Širdie, kuri verkei, žiūrėdama į savo išrinktosios tautos nelaimes, priimk ilgus ir sunkius mūsų tautos iškentėtus skausmus ir neleisk daugiau mūsų priešams viešpatauti brangioje mūsų Tėvynėje. ... Padaryk, kad mūsų visų širdys užsidegtų neužgesinama Tavo meilės liepsna".

Mūsų poetas sako, kad "nėra didesnės meilės už skausmuose subrendusią". Tad jeigu Kristus mums, jam pasiaukojusiems, atsiuntė dar didesnių kančių ir skausmų,

tai tik norėdamas dar labiau subrandinti mūsų meilę ir ištikimybę.

Kryžius mums gėdos nedaro. Nors jis yra sunkus, nors po juo linksta pečiai, bet jį nešam aukštyn pakelta galva, tiesiai žiūrėdami į saulę, kuri mūsų spygliuotą kelią apšviečia, ir tikimės, kad ji mūsų Tėvynėje netrukus ir vėl patekės.

KAIP AŠ SUPRANTU TIKĖJIMĄ

("Laiškų lietuviams" konkurse II premiją laimėjęs straipsnis)

ALDONA KAMANTIENĖ

"Dieve, Tu esi mano Dievas,
Rūpestingai aš ieškau Tavęs.
Tavęs trokšta mano siela,
Geidžia Tavęs mano kūnas,
Kaip sausa ir trokštanti žemė be vandens"
(Ps 62,1).

Gyvendamas pasaulyje, kuris yra pilnas garso, šviesos ir taršos, žmogus jaučia skaudžią tuštumą. Skubėdamas per mechanizuotą civilizaciją, jis ieško prasmės, kuri galėtų patenkinti jo vidinį alkį. Pagal psichologą Victor Frankel, žmogui yra būtina statyti savo gyvenimą ant tvirtų įsitikinimų ir pastovumo principų. Jis matuoja savo gyvenimo patirties vertę pagal tikslą, kurį jis sau pasiskiria. Tikintysis žmogus tą tikslą atranda tikėjime Dievu. Tačiau ir čia reikia turėti stiprų pamatą, ant kurio būtų statomas santykis su Dievu. Krikščionis tą pamatą gali surasti su nuolat nauju išipareigojimu į Kristaus asmenį ir su Jam atsidavimu.

Koks yra mano krikščionybės supratimas? Ar Kristus yra man tik dogmatinis fonas ir populiarus krikščionybės simbolis, ar Jis yra gyva asmenybė krikščionybės centre? Ar Jis yra gyvas Dievas man šią dieną, ar tik gyvenęs prieš du tūkstančius metų?

Kaip pats gyvenimas, taip ir tikėjimas yra procesas. Tikėjimas man neduoda atsa-

kymų, kurie galioja visą gyvenimą. Tikėjimas, jeigu jis yra gyvas, yra besikeičiantis, dinamiškas, besikartojantis ir niekada neatbaigtas. Tikėjime nuolatos atsinaujinu su atsinaujinančia Bažnyčia. Tikėjimas man nėra toks pat, koks buvo prieš 20 ar 30 metų. Žmogus, kuris tikėjime jautėsi stiprus, kai buvo jaunas, o keisdamasis neaugo ir nesikeitė savo tikėjime, gali tą tikėjimo supratimą išaugti, kaip vaikas marškinėlius. Nesuradęs naujų savo tikėjimo sampratų, jis jį gali visai prarasti. Panašiai kaip žmonių bendravimas, taip ir bendravimas tarp Dievo ir žmogaus, jeigu jis neaugo, palaipsniui mirs. Tikėjimo procese mes atnaujiname Dievo supratimą ir savo ryšį su Juo. Tame procese gali pasitaikyti daug abejonių, krizių ir vidaus audrų. Kaip visuose tarpasmeniniuose bendravimuose, taip Dievo ir žmogaus bendravime išvermingai pergyventos krizės bendravimui suteikia pastovumą ir gilumą. Pagal Paul Tillich, tikėjimas geriausiai bręsta krizėje. Kiti savo tikėjime nepergyvena jokių abejonių ir krizių, bet gal jie yra tie, kurie ir neatiduoda daug savęs ir savo gyvenimo savo tikėjimo procese. Tada jiems nėra daug ko prarasti ar atrasti. Savęs neatiduodamas, neinvestuodamas, žmogus automatiškai traukiasi toliau nuo Dievo. Taigi kiek duodame, tiek ir gauname.

Kartais skundžiamės, kad jaučiamės esą toli nuo Dievo. Bet gal mes norime, kad Jis toli būtų. Jeigu Jis yra mums neaiškus ir paslaptingas, gal ir norime, kad Jis toks liktų. Ralph Martin savo knygoje "Hungry for God" sako, kad jeigu Dievo sąvoka mums yra neaiški ir tolima, mūsų sekimas Juo taip pat yra iš tolo. Tačiau kai Dievas yra arti ir konkretus, mes turime daugiau i Jį reaguoti ir daugiau savęs Jam atiduoti. Artėjimas prie Dievo reikalauja iš mūsų didesnio Jam atsidavimo.

Norint augti tikėjime, reikia vystyti didesnę bendravimą su Dievu. "Tikėjimas nėra kaip tankas gazolino nuolat išsibaigimo pavojuje", sako William R. Parker ir Elaine St. Johns savo knygoje "Prayer Can Change Your Life". Jis auga ir stiprėja, kaip sportininko naudojami muskulai. Ir žmogaus su

Dievu bendravimo laipsnis bus toks, kiek to bendravimo bus.

Tikėjimas nėra pasiekiamas per bažnyčios mokslo laipsnius ar teologijos knygas. Jis nėra vien tik intelektualinis tiesų supratimas. Mūsų būtyje yra dar kažkas giliau, negu intelektas, kažkas daugiau asmeniška, negu jausmai, daugiau žmogiška, negu sąmonė. Savo protu žmogus pasiekia tikėjimo slenkstį, bet tik su Dievo malone gali tą tikėjimą išpažinti.

Tikėjimo išpažinime žmogus vispusiškai išeina iš savęs. Kviečiančio Dievo ir kvietimą priimančio žmogaus komunikacija yra viso tikėjimo reikšmė ir pagrindas. Žmogaus didžiausias šuolis prie Dievo yra pasitikėjimo aktas. Tikėdamas aš sakau Dievui savo "amen" arba "sutinku". Tai nėra mano lūpų kalba, bet širdies, proto ir visos būties kalba. Tikėjime ne tik suprantu, bet ir priimu ir išgyvenu. Tai yra patirtis, kurią gaunu Šv. Dvasios pagalba. Ji perviršija visokią logiką ir mokslinį žinojimą. Didžiausią pasitikėjimo ir atsidavimo, ne pasidavimo, šuolį matome Evangelijoje, moteriškės ir elgetos tikėjime. Jie tikėjo, kad pasveiks, prisilietę Jėzaus rūbo. Jų tikėjime abejonių nebuvo. Po jų pasveikimo, aišku, visi veržte veržėsi Jį paliesti, bet nė vienas nebuvo pagydytas, nes nė vienas taip netikėjo. Norint pajusti ir išgyventi Dievo galybę ir meilę, reikia paliesti Jį su tokiu tikėjimu, kaip ta paprasta moteris ar tas aklas elgeta.

Tikėti ir pasitikėti nėra lengva. Žmogus nori nuolatinio užtikrinimo arba garantijos. Dažnai savo tikėjime esame kaip tas kalnų lipikas, kuris paslydęs ir bekrisdamas į bedugnę, užsikabino už šakos ir, laikydamasis virš bedugnės, šaukėsi pagalbos. Tada jis išgirdo balsą: "Aš esu tavo Dievas, ar tiki manimi?" — "Taip, Dieve, tikiu", buvo žmogaus atsakymas. "Tai pasileisk", pasigirdo ramus balsas iš apačios. Nelengva mums pasileisti tam paskutiniam ir būtinam šuoliui prie Dievo, nes esame žmonės menko tikėjimo.

Kaip minėjau, augti tikėjime yra būtina. Viena iš tokių tikėjime augimo priemonių yra malda. Malda yra dialogas tarp žmo-

gaus ir Dievo. Kristaus mokiniai niekada neklausė Jo, kaip daryti stebuklus, dauginti duoną ir žuvį, prikelti mirusius, bet prašė išmokyti juos melstis. Malda nereikia išmokyti formulių atkartojimo arba Dievui savo prašymų pateikimo. Maldoje vyksta mano vispusiškas, asmeninis atsivėrimas ir atsidavimas Dievui. Maldoje susitinku su Dievu veidas veidan ir pasirodau Jam toks, koks esu.

Bet koks yra tas mano Dievas, į kurį meldžiuosi ir kuriuo tikiu? Ar Jis yra tas pats mano vaikystės vaizduotės nupieštas visagalis, tolimas, rūstus buhalteris, kuris mane griebs, jeigu mano sąskaitos nebus tvarkoje? John Powell, S.J., savo knygoje "A Reason to Live, a Reason to Die" sako, kad mes susikuriame Dievą į savo panašumą, sudedami į Jį savo žiaurumus, kurie atspindi mūsų bendravimą vieno su kitu.

Senajame Testamente pranašo Izaijo lūpomis Dievas užtikrina mums savo meilę: "Jeigu motina užmirštų savo kūdikį, aš niekada Jūsų neužmiršiu. Aš išpjoviau jūsų vardą savo delnuose, kad niekada jūsų neužmirščiau". Daug vilties mums teikia ši nesibaigianti Dievo meilė mums. Naujajame Testamente šios meilės centrą randame Jėzuje Kristuje, kuris liepia mums vienas kitą mylėti, kaip Jis mus mylėjo. Čia matome Kristų — tikrą žmogų. Jis gimė, kaip ir kiekvienas iš mūsų, kentėjo šaltį, alkį, skausmą, mirtį. Taigi, būdamas žmogus, Jis kalbėjo mūsų kalba. Būdamas Dievas, išgyveno visą žmogaus prigimtį, išskyrus nuodėmę. Jis mums rodo savo besąlyginę meilę. Kristus negimė, nekentėjo ir nemirė už mus, kad mus nuteistų, pasmerktų, nubaustų. Jis mus atpirko, nes mus mylėjo. Tai suteikia man vilties, kad užuot pasmerkęs, Jis man atleis, užuot nuteisęs — išteisins, užuot baręs — paguos. Jo besąlyginį atleidimą ir meilę matau, kai Jis ištaria prostitutei: "Tau yra atleista". Mes neturime užsipelnyti Jo meilę. Ji yra mums suteikta. Jis visuomet siūlo mums savo meilę, net ir tada, kai nuo jos nusigręžiame. Mums nereikia keistis, augti, tobulėti, kad Jis mus mylėtų. Mes esame Jo mylimi, kad galėtume augti, keis-

tis, tobulėti. Nuostabiai gera, suradus Dievą be galo mylintį ir suprantantį, priimančią ir atleidžiantį. Man yra lengviau kreiptis į tokį Dievą, negu į sunkiai pasiekiamą, toluomoje esančią būtybę.

Kaip ir kur randu Dievą? Dar nuo vaikystės laikų, turėjau savo vaizduotėje Kristaus atsimaitymo sceną ant Taboro kalno. Ten Jis pasikeitė savo apaštalų akivaizdoje. Jo veidas spindėjo, kaip saulė, o rūbai buvo balti, kaip sniegas. Apaštalai buvo pagauti tos nepaprastos šviesos; jiems buvo gera ten būti. Daug savo gyvenimo metų priėmiau tą Persimaitymo sceną, kaip Evangelijoje konstatuotą faktą. Tačiau kartą užkliuvau už prancūzų teologo Louis Evelyn minties, kur jis dėstė, kad apaštalai, atsiskyrę nuo pasaulio trukdymų ir visą savo dėmesį skyrę tik Jam, praregėjo savo vidaus akimis ir išvydo Jį tokį, koks Jis visą laiką buvo. Kaip dažnai gyvenime, Jį sutikę, nepažįstame, nematome, negirdime, nes esame per daug užimti kuo kitu. Tikėjimo akimis yra įmanoma Dievą pamatyti ir išgirsti net ir ten, kur mažiausiai tikimės Jį sutikti. Geriausiai ir arčiausiai Dievą galiu pažinti, pagal Louis Evelyn, "Jo karalystėje manyje". Jis manyje kalba man suprantama kalba. Man belieka tik klausytis.

Dievas paliečia kiekvieną iš mūsų savų laiku ir savų būdu. Todėl ir pati geriausia mūsų malda yra visiškas atsidavimas ir atsidavimas Jam tyloje. Jis neateina pas mus, kol manome, kad esame savyje viskam pajėgūs. Jis mus paliečia, kai gyvenimas atrodo bereikšmis ir tuščias, kai jaučiamės atsiskyrę nuo žmonių, kai neapkenčiame patys savęs dėl savo žmogiško silpnumo. Jis mus paliečia, kai nuolat skaudžiai klumpame, nepasiekdami savo įsivaizduoto tobulumo, kai neviltis pražudo džiaugsmą gyventi. Kaip tik tokiais momentais Jis prabyla į mus savo raminančioje tyloje, sakydamas: "Tu esi mano, tavęs nepaliksiu", arba "Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. Kas manimi tiki, nors ir mirtų, jis gyvens, ir kas gyvena ir tiki manimi, niekada nemirs" (Jn 11,25).

Kaip dažnai šiais skubėjimo laikais esame persiėmę savimi ir savo veikimu, kad

negirdime tų Jo raminančių žodžių tyloje ir nepajuntame Jo švelnaus palietimo! Esame kurti ir akli kitam žmogui, kurti poetui ir filosofui, nejautrūs vaikui ir ligoniui, kurti ir akli Dievo gamtos grožiui. Pakopę su Kristumi į kalną, kaip tie apaštalai, tikėjimo akimis pamatysime Dievą džiaugsme, meilėje, skausme, liūdesyje, vienišume. Ji atrasime beviltiškumo tamsoje ir vilties šviesoje. Jį išgirsime pirmajame kūdikio pravirkime ir paskutiniame mirštančiojo atodūsyje. Jis bus atsisveikinančio rankos paspaudime ir išlydinčiojo laiminime. Visas šis atradimas yra tikėjimo dovana, ko anksčiau nepajėgiau suvokti.

Evangelistas Billy Graham sako: "Aš žinau, kad Dievas yra, nes aš Jį asmeniškai išgyvenu. Aš su Juo kalbėjau, su Juo ėjau, Jis manimi rūpinasi ir veikia mano kasdieniniame gyvenime". Čia prisimenu pasakojimą apie žmogų ir Kristų, kurie ėjo pajūrio smėliu ir stebėjo smėlyje įmintas pėdas. Žmogus, prisiminęs Kristaus pažadą, kad Jis niekada jo nepaliks ir visuomet eis su juo drauge, susimąstęs paklausė, kodėl jo gyvenimo sunkiausiuose momentuose jis mato tik vienas pėdas smėlyje. Kristus jam ramiai atsakė: "Tada, kai buvo tik vienos pėdos smėlyje, mano vaike, aš tave nešiau".

Pripažinti, kad Jis eina šalia manęs, kad Jis neša mane sunkiuose mano gyvenimo momentuose, tikėti, kad Jis manim rūpinas ir veikia mano gyvenime, yra pakopa mano tikėjimo procese.

Poeto William Blake žodžiais,

"Su tikėjimu galiu matyti
Dievo pasaulį smėlio grūde,
Dangų — laukinės gėlės žiede,
Laikyti laiką ant savo delno
Ir amžinybę — vienoje valandoje".

• Okupuotoje Lietuvoje 148.149 lietuviai pasirašė prašymą ir pasiuntė Brežnevui, reikalaudami grąžinti 1960 m. Klaipėdoje pastatytą bažnyčią, kurios statyba rūpinosi dabartinis Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų administratorius vysk. L. Povilonis.

TRISDEŠIMTMEČIAI "LAIŠKAI LIETUVIAMS"

(JAV LB Kultūros Tarybos pirmininkės Ingridos Bublienės kalba, pasakyta š.m. balandžio 13 d. Jaunimo Centre, minint "Laiškų lietuviams" 30 metų sukaktį)

Švenčiant "Laiškų lietuviams" 30 metų sukaktį, JAV LB Kultūros Taryba džiaugiasi Tėvų Jėzuitų kultūrine veikla ir sveikina "Laiškų lietuviams" redaktorių, leidėjus, bendradarbius ir skaitytojus. Šios šventės proga prisimename Bernardo Brazdžionio žodžius:

"Daug išsinešėm mes turtą iš tėvynės,
Kur paliko žemė ir namai,
Kur paliko kančios ir skausmai,
Vasaros — kaip auksas, žiemos — sidabrinės.
Tuščios rankos, o krūtinėj žiba:
Visas turtas tilpo širdyse!
Visas turtas: protėvių dvasia,
Laisvės siekis ir gyvos širdies kūryba".

Tai šiandien čia susirinkome pasidžiaugti gyvos širdies kūryba, mūsų tarpe gyvos spausdintu žodžiu. Žymus publicistas J. Purickis yra pasakęs: "Spauda yra visos tautos mokykla. Mokyklos auklėja tik jaunimą, o spauda auklėja ir moko visą tautą". Todėl ir išeivijoje spauda siekia išlaikyti mūsų tautos gyvybę, išsaugoti jos brangų turtą — gimtąją kalbą, kultūrą bei religiją. Spauda — tai lyg veidrodis, kuriame atsispindi mūsų aspiracijos, siekiai, tradicijos ir filosofinė bei kūrybinė siela. J. Gutasakas yra rašęs: "Sugrius Kūno Kultūros rūmai, Laisvės Alėjos asfaltas sudužęs, amžių vėjai gal ir Nemuną išdžiovins, tik nemirs lietuvių vardas, jei lietuviško Fidiiaus kaltas mūsų laukų granite įkūnys amžinosios kūrybos žodį".

Lygiai prieš 30 metų, vasario mėnesį, Čikagoje aštuonių puslapių leidinukas kvietė į darbą visus rašytojus, kunigus, visuomenininkus, poetus rašyti laiškus įvairiais klausimais. Pirmajame numeryje redaktorius prabilo šiais žodžiais: "Ne kartą teko jums paimti į rankas kuklų mėnesinį leidinėlį, pavadintą "Misijonieriaus laiškais", kuris buvo tėvo J. Bružiko siunčiamas iš Vokietijos...

Pasikeitus sąlygoms, jų tolimesnis leidimas iš Vokietijos yra neįmanomas. Tačiau iš visų kampų mus bombarduoja, kad šį naudingą darbą tęstame... Nutarėme juos pavadinti "Laiškais lietuviams", nes jie skiriami kiekvienam lietuviui, nesvarbu kurioje pasaulio šalyje jis gyventų. Kas juos rašys, patys matysite, nes po laišku paprastai pasirašoma. Juos leis Tėvai Jėzuitai Čikagoje. Tikslas — užmegzti ryšius su visame pasaulyje išblaškytais lietuviais ir padėti jiems geriau orientuotis naujose aplinkybėse. Šie laišakai stengsis būti tokie, kokių jūs norėsite. Laiškai yra rašomi ne tik tam, kad kiti skaitytų, bet ir juos laukiami ir atsakymai. Tad perskaitykite ir siųskite mums atsakymą: kokį įspūdį jie jums padarė, kas labiausiai patiko, kas nepatiko, ko pageidautumėte. Šių laiškų forma ir dydis priklausys nuo jūsų. Tikimės, kad netrukus jie galės padvigubėti ir įsivilkti į gražius viršelius. O gal turės visiškai sustoti. Viskas priklausys nuo skaitytojų, rėmėjų ir bendradarbių".

Į šį laišką atsiliepė lietuvis. Žurnalas augo ir gražėjo. Parašytas žodis tapo gyvas, kaip jį apibūdina Balys Auginas:

"Ant balto lapo
Parašiau žodį —
Ir jis kvėpuoja,
Kaip miegantis kūdikis —
Aš jį pažadinu
Iš nebūties kapo —
Jis gyvas,
Kaip užmigusi gėlė,
Kaip alsuojantis miškas —
Budrus ir budintis
Sargyboje minčių,
Nes žodis juokiasi
Ir verkia,
Mąstydamas
Kartu su žmogumi —
Jis lanko
Turčio rūmus
Ir vargdienio pirkia.
Ir iš baltųjų
Rašto vystyklų
Pakilęs,
Jis lekia mylių mylias,
Byloja, šneka, kalba. . ."

Redakcijos svajonė išsipildė. Panašiai kaip plati upė prasideda maža srovele, taip

ir šis religinės bei tautinės kultūros žurnalas išsivystė iš menko leidinio. Maža srovėlė greitai virto plačia upe, banguojančia per visą išeivijos plotmę. Nors žurnalo išorinė išvaizda keitėsi, jis įsivilkė į gražius viršelius ir puslapiai buvo puošiami įvairiomis nuotraukomis, tačiau jo pagrindinis tikslas iki šios dienos liko tas pats: padėti lietuviams geriau susiorientuoti religiniais ir tautiniais klausimais, susidūrus su svetima aplinka.

Kai minime įvairias sukaktis, kyla džiaugsmas ir susirūpinimas. Nubėgę metai jau yra istorija. Tačiau minint organizacijos, laikraščio ar žurnalo sukaktį, kyla skirtingas džiaugsmas ir skirtingas rūpestis. Žvelgdami į praeitį, matome daugelį laimėjimų, daugelį sutiktų kliūčių, kurias reikėjo įveikti, daugelį džiaugsmo valandų, kurios, manau, žadino tiek redaktoriaus, tiek ir viso redakcinio kolektyvo pasitenkinimą bei ryžtą tęsti darbą toliau.

Žurnalas yra gyvas ne amžiumi, bet tais žmonėmis, kurie pakeičia vieni kitus, tais laimėjimais, kurie iš praeities siekia dabartį, ir tais pasiryžimais, kurie skatina dirbti, rūpintis, kad žurnalo ateitis nebūtų menkesnė už praeitį.

Nuo pat pradžios iki šiol "Laiškų lietuviams" redaktoriaus pareigas eina kun. J. Vaišnys su šešerių metų pertrauka (1964–1969), kai, jam išvykus į Montrealį, redaktoriaus pareigas buvo perėmęs kun. K. Trimakas.

Šiandien prieš akis turime 30 storokų knygų — įrištų "Laiškų lietuviams" komplektų. Versdami numerį po numerio, matome, kiek daug vietos skirta šeimos ir jaunimo problemoms, yra svarstyti įvairūs bažnytiniai ir tikėjimo reikalai, spausdintos knygų recenzijos, žinios iš tėvynės, kalbos tikslumo kampelis, poezija ir daug kitokio dvasinio peno. Štai ką skaitytojai rašo po 30 metų: "Žurnalas visada mielai laukiamas. Yra labai įdomus ir mūsų šeimoje perskaitytomas ištiesai... Jau 30 metų skaitau šį žurnalą. Turinys labai puikus. Viskas gyvenimiška" ir t.t.

Praėjusieji žurnalo numeriai nėra tik smėlyje įspausti ženklai, kuriuos greitai užpusto vėjas; jie yra neišdildomi kūrybiniai pėdsakai mūsų kasdieninio gyvenimo tėkmėje.

Sukaktį minėdami, kreipiame dėmesį ir į tuos, kurie didžią ir gražią savo gyvenimo dalį yra skyrę šiam žurnalui išsilaikyti, išvesti pro visas kliūtis ir kurti lietuvišką gyvenimą pilnutine prasme. Tai yra gyvybinė apraiška, kiekvienu metu išpaudžianti naujas žymes. Žurnalas turi būti šios dienos balsas ir veidrodis, kuriame atsispindėtų dabarties rūpesčiai ir džiaugsmas. Kai vieni metai baigiasi ir prasideda kiti — naujas laikas kelia naujas idėjas, skatina ieškoti naujų priemonių ir nurodo naujus būdus, kad idėjos neliktų tik svajonės, bet pamažu virstų tikrove.

Tegul ši sukaktis skatina ir toliau visus darbuotis, būti šio laiko balsu, ieškoti naujų priemonių ir informuoti bei formuoti, kad krikščioniška dvasia neužgestų, o vis žiebtųsi karštomis kibirkštimis.

Manau, kad dar daugelis prisimena Velykų rytą bažnyčiose girdėtą evangeliją, kaip Jonas, įėjęs į kapą, pamatė ant žemės gulinčias drobulės. Ir staiga aiški mintis pervėrė jo širdį ir protą: "Įvyko taip, kaip Jis mums tiek kartų buvo sakęs!" Jis pamatė ir įtikėjo, nes matė daugiau, negu drobulės. Ir mes šiandien, matydami didelę krūvą per 30 metų išleistų žurnalo numerių, taip pat galime matyti daugiau, negu tik popierių ir dažus. Tai eilės metų žmonių rūpestis vienu kitais, tai meilė vienas kitam bei savo tėvynei ir nepamainomas noras tarnauti ir padėti kitiems. Tai nesuskaitomas rašytojų ir skaitytojų tikėjimas tėvynės prisikėlimu. O tai yra kartu ir paties Dievo meilė bei rūpestis kiekvienu iš mūsų.

Trisdešimt metų jau praeityje. Į ateitį žvelgiame Zentos Tenisonaitės žodžiais:

"Pavasaris vėl kviečia mus
ir lašina svaiginančius lašus
į tulpės žiedo širdį. ..
Žinau, kad kitą rytą saulė augs,
pažadinti sapnai šlamės.
Ir aš skaitysiu naują puslapį..."

TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (IV)

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Tenka mums kartais keliauti per krūmynus rangytais takais. Turbūt kiekvienas žino, koks pirmas žingsnis, tokiose vietose nebesant tikram, ar einama į gerą pusę: pakopti į kokią nors aukštumą. Mat iš aukščiau tuojau viskas matyti plačiau ir aiškiau. Atsiraizgo iš ten akiai takų kryptys. O likus žemai, kai dar kokie nors daiktai užstoja, dažnai tematyti vien tai, kas čia pat panosėje, todėl sunku spręsti apie krypties gerumą.

Panašiai yra su daugeliu tikėjimo neaiškumų. Dažnai sunku mums suprasti Dievo kelius, nes žvelgiame į juos tartum likę žemai — sprendžiame žmogiškai, pagal save, taigi siaurai, ne ką toliau juose tematydami už savo nosies galą. Todėl kai kada daromės nebetikri, ar paties Dievo esama. Tikėjimo neaiškumai gerokai prasisklaido arba net visai dingsta, kai savo galvojimu palypėjame žvelgti iš aukščiau. Kas yra kopęs į kalnus, žino, kaip nuo jų viršaus visa, kas buvo slėniuose, tiesiasi prieš akis aiškiai kaip ant delno: keliai, sodybos, upės, dirvos, tvenkiniai, susiaudę į vieną didingą reginį.

Čia nurodytas dėsnis apie žvelgimą iš aukščiau gerai tinka svarstant šį žmonių daromą priekaištą, vieno asmens užrašytą norimą žinoti dalykų lapelyje:

*Kaip Dievas gali siųsti tokias tragedijas
— žemės drebėjimus, audras, potvynius?*

Teiravimasis prilygsta tokiam klausimui: kaip Dievas galėjo duoti žmonėms gyventi tokią vietą — su žemės drebėjimais, audromis, potvyniais? Taip klausiti tiksliau, nes nuima nuo Dievo tų žemės drebėjimų, audrų, potvynių *siuntinėjimą*. Šitoks būdas klausiti dar ir sveikas, nes kreipia mūsų akį žvelgti kosmiškai — dedant reikalą į visatos rėmus.

Mūsų planeta žemė, kurioje gyvename, yra ugnies karščio dangaus kūnas. Po jo pluta slypi į kelias sferas dalijama vidaus masė, daug labiau įkaitusi už žioruojantį kal-

vės žaizdrą. Kokia aukšta yra jau tos plutos gilesnių sluoksnių temperatūra, rodo ugnikalnių išspjaunama liepsnojanti magma. Pati žemės pluta plyšėta, jos uolų sluoksniai nelygiai susistumdę ir susiramstę. Dėl ano didelio karščio susidarančios gilumoje dujos įgauna tokį spaudimą, kad pro esamas arba prasiplėšiamas vulkanų kiaurymes išsiveržia lauk. Šitoks vyksmas žemės viduje atsiliepia jos paviršiaus klodams, verčia juos persistumti, vieną kilti, kitą slūgti, tokiu būdu sukeldamas lūžius. Staigūs sluoksnių sprūdžiai ties plyšiais daugiausia ir sukelia žemės drebėjimą.

Dievui tiek tereikia ugnikalnių proveržas ar žemės drebėjimus specialiai siuntinėti, kiek ir pro virtuovo kaklą dėl viduje susidarančio spaudimo imantį veržtis garą ar kokios nors plokštės trūkį, jei imama laužti ir skildama suvirpina daiktą, į kurį remiasi. Skirtumas tarp abiejų atvejų tik tas, kad čia, kambaryje, turime prieš save mažesnio tūrio daiktą, o ten, gamtoje — didesnio. Abiejuose kylantis vyksmas, kai atsiranda tam tikros sąlygos, yra valdomas tų pačių plieninių ir pastovių Kūrėjo nustatytų gamtos dėsnių, galiojančių medžiagos pasauliui ir jo sąrangai: kūnų traukos, dujų plėtimosi, daiktų standumo ir lūžumo, vibracijos.

Palikę žemės drebėjimus, žengtelkime prie audrų. Mūsų žemės rutulio paviršius gaubiamas oro, šildomas saulės, kyla į tą orą iš vandenų garai, sudarydami debesis, o pats tas žemės rutulys sukasi apie savo ašį. Dar pridėję paslaptinę dvipolę energiją, kuri žmonių vadinama elektra, matome, kad vėjai ir audros turi kilti, nes būtina susidaryti įtampoms, ir joms dėl gamtoje veikiančio jėgų pusiausvyros dėsnio privalu išsilyginti, neretu atveju gaivališkai.

Saulės spinduliai žemės paviršių jau vien dėl jo gaubtumo nevienodai šildo. Vandenų plotai, siunčiantys į orą garus, irgi labai nelygiai išsidėstę. O šiltas ir šaltas, sausas ir drėgnas oras skirtingo svorio. Tokiu būdu turi susidaryti aukšto ir žemo spaudimo židiniai su savo įtampomis, oro srovės, vėjai. Dar didesnė įtampa, pasiekianti milžiniškų potencialų, kyla tarp debesų, vienų įsielekt-

rinančių teigiamai, kitų pasikraunančių neigiamai, taip pat tarp jų ir žemės. Smogia tada audra, kuria iš pritvinkusios įtampos atstatoma pusiausvyra — su krituliais, žaibais, perkūno dūžiais, putotai vėjo plakamais vandenimis. Ir čia viskas vyksta pagal tikslus Kūrėjo gamtai ir jos elementams nubrėžtus dėsnius.

Žvilgtelėkime ir į potvynius. Jų priežastys įvairios. Viena, gal būdingiausia, yra ta, kad žemės sukimosi ašis pakrypusi, nes iš to kyla skirtingi metų laikai — pavasaris, vasara, ruduo, žiema. O vandens — potvynių elemento — ta savybė, kad jau keliasdešimt laipsnių temperatūros keičia jo pavidalą: yra arba skystas, arba darosi standus lede ir sniege, arba virsta garu. Žiemą padengęs sniego klodais aukštumas, šiltą pavasarį ten pasidaręs skystas, vanduo staigokai ima tekėti žemyn, ir upės upeliai, nebesutalpindami jo gausos, išsilieja per kraštus, užtvindydami apylinkes, ypač jei dar susikemša nešami ledai. Žinoma, potvynių sukelia ir jau minėtų audrų liūtys, spaudimo nebeatlaikančios ir sugriūvančios užtvankų sienos, kar-tais jau sakyti žemės drebėjimai.

* * *

Kai šitokiu būdu žvelgiame į žmogaus gyvenamąją vietą pasaulyje, matome, kad pats imtas svarstyti klausimas kitaip persistumia. Užuoat klausus, kaip Dievas gali siųsti žemės drebėjimus, audras, potvynius, iš tikrųjų reikėtų daryti atvirkščiai: stebintis klausti, kaip šitokioje mūsų planetos santvarkoje žemės drebėjimai, audros, potvyniai galėtų nekilti. Be abejo, tada klausimas grįžta dėl pačios tos santvarkos: kodėl Dievas tokią (akiplėšiškesni prideda: prastą) santvarką žemės planetai parinko?

Čia sau atsakyti turbūt geriausia irgi klausimu, tik jau gana griežtu: kokių galų mes iš Dievo norime, kad būtų padaręs? Nustatęs vandeniui daug žemesnę šalimo temperatūrą, kad nebūtų žemėje sniego ir ledo, kuriam tirpstant išsilieja iš krantų upės? Neleidęs žemei suktis pakrypusia ašimi, kad nebūtų joje skirtingų metų laikų, svarbiausia pavasario, kuris tirpdo ledą ir

sniegą, keldamas potvynius? Nesukūręs elektros jėgos, kurios prisikrauna debesys ir savo įtampą turi išlyginti, lydimi audros kritulių ir vėjų? O gal norime, kad nebūtų pačių debesų, kurie mums neša iš jūrų vandenį ir lietumi drėkina Jaukus?

Turėtų visiems būti aišku, kad tokiais norais, jei jie įvyktų, mes vien skaudžiai išspirtume patys sau, nes ledas, sniegas, vėjas, elektra, lietus yra didelės gėrybės, be kurių gyvenimas darytųsi daug skurdesnis. Ledą ir sniegą praradę, labai nukabintų nosį žiemos sporto mėgėjai. Pavasario netekimas turbūt apkartintų kiekvieno mūsų širdį. Ledas, be to, yra puiki šaldymo priemonė; vėjas kin komas sukti mašinoms; be elektros šiandieninė technika duotų baisų šuolį atgal į primityvumą; o be debesų ir lietaus vietoj žaliuojančių laukų ištisais lotais tiestųsi dykumos. Patys potvyniai vietomis yra kraštui palaimos šaltinis, kaip Nilo upės Egipte, kur nuo senovės buvo branginami už žemės derlinimą.

Pažvelkime dar į savo žemę iš atokiau — iš erdvių pasaulio. Astronomai nurodo, kad jame tebesitęsia kūrimo vyksmas: atsiranda naujų žvaigždžių, kurių nebuvo, kitos nyksta. Tas atsiradimas ima labai ilgus laikotarpius, bet amžinybės matu jie trumpi, nes Dievo akivaizdoje tūkstantis metų — kaip vakarykštė diena. Tokiu būdu Kūrėjo galia apie žvaigždę, mūsų vadinamą Saule, iš erdvės medžiagos susidariusios ėmė suktis planetos. Purtomos jos buvo vidinių konvulsijų, būdingų kiekvienam gimimui. Tie spazmai, elementų jungimasis, radioaktyvinė kaitra, masės spaudimas veikė plutos sluoksnių klostymąsi: kad jie yra raukšlėto paviršiaus, susikraipę, su trūkiais, atviri slinktimis ir sprūdžiams. Vienoje tų planetų dangaus noru atsirado ir ėmė plėstis gyvybė, neišsukomas jos įvairumas, tartum atspindėti paties Dievo vidinei gausai: nuo smulkutėlio augalėlio iki į savo Kūrėją panėšinčio žmogaus.

Negi kas drįstų sakyti, kad Dievas turėjo gyvybę ir žmogų leisti ne šitokiu būdu planetoje, bet kaip nors kur kitur? Arba kad jam reikėjo bent palaukti, kol žemės klodai

galų gale nebejudės ir nebebus drebėjimų? Jaučiantys norą Dievui patarinėti turėtų nurodyti, kokia ta kitokia vieta žmogui gyventi norima. Gal be jūrų? Juk jos rizikingos savo nešamais pavojais, nors drauge vilioja savo gelmių paslaptimis, maitina savo žuvimis ir tiesia kelią mūsų laivams, kur tik šie nori plaukti. Gal be kalnų? Juk iš ten galima kūlvirsčia nudardėti ar būti užpiltam lavinos, nors jie taip pat savo į debesis įremtomis viršūnėmis be galo įspūdingai apie daug ką kalba širdžiai, o įkopus tiesiai prieš mus stačiai negalimus atsigėrėti reginius. Gal be nakties tamsos? Juk patamsyje galima užkliuvus ar ką nors apvertus pavojingai susižeisti, atsirasti stačia galva duobės ar šulinio dugne. Bet ji kartu atskleidžia akiai ir visam minties pasauliui žvaigždžių visatą, aukso šviesų deriniais išsirašančią tamsiame dangaus skliaute. Gal be medžių? Juk iš jų galima iškristi, nors taip pat gauname daugybę vaisių, syvų, sakų, gaivaus pavėsio, užuovėjos, rąstų, lentų, kotų, karnų, kamščio, baldų, popieriaus, papuošalų, padargų, anglies, kuro.

Greičiausiai šiems asmenims norėtųsi, kad Dievas būtų davęs tokią vietą žmogui gyventi, kur vilnytų vien žalios pievelės, dvelktų švelnus zefyras, o visi kiti žvARBūs vėjai kalėtų uždaryti panašiam maiše, kaip Odisejos Ajolo, nebūtų nei pavojų baimės, nei nelaimių grėsmės, nei kelią pastojančių kliūčių, nei rizikos, kur jaustumės iš visų pusių apkamšyti, kad tik mūsų kas nors neužgautų, viskas sklandžiai riedėtų, nieko nereikėtų kietai išsikovoti iš gamtos? Ar šitos gyvenamosios vietos žmogus sau norėtų? Galime drąsiai sakyti, kad tokioje skurstų žmogaus galios, patenkintas jis tikrai nesijaustų.

* * *

Anokią vietą žmogui piešiantys rodo, kad daug nepažįsta jo prigimties. Pievelių žalumai ir zefyrų dvelkimai daugeliui netrunka nusibosti. Gal nematome, kaip laisvadieniai tūkstantinės žmonių minios, palikusios savo namus su jų vejėlėmis, užtvins ta sporto aikštes ir stadionus, ispanų kilmės kraštuose — bulių kautynių arenas, senovėje

— gladiatorių amfiteatrus? Ir su koku dėmesiu ir įkarščiu ten seka žaidynes, kaip visi vienu balsu šaukia pritarimą ir baubia nepasitenkinimą! Vadinasi, tokia žmogaus prigimtis, kad ją žavi kova, grumtynės, jų įtampa. Į mūsų prigimtį taip pat įsišaknijęs noras rizikuoti, išsistatyti netikrumui, kaip matome iš kertamų lažybų, lošimo, kur daug kas, netgi viskas paklojama ant vienos kortos. Būti apkamšytas, kad neprieitų prie jo pavojai, žmogus nenori. Jis pats jiems išsistato — ne verčiamas, o viliojamas: pasiekti dar niekieno neprikoptą kalnų viršūnę, perskristi dar nebandyta priemone Atlanto vandenyną, leisti statinėje per Niagaros krioklį. .. Mus traukia, tartum kažkaip sava, rungtis su kliūtimis, atgręžti veidą vėtroms ir prieš jas atsilaikyti, būti pastatytiems prieš jėgas triuškinantį uždavinį ir žūt būt rasti priemonių paimti viršų, pagaliau ginti, kas silpna ar brangu. Visa tuo žmogus nesąmoningai veržiasi būti savo keliu panašus į Dievą, kurio jame įspaustas paveikslas.

Anoje kitokioje santvarkoje — be rizikos, grėsmės, pavojų, kovimosi su kliūtimis — nepasireikštų virtinė gražiausių savybių žmoguje: statyti save už draugus į gąsdinančią nežinią, dargi mirtį, laikytis duoto žodžio, net kai smogia audros, saugoti ir globoti silpną. . . Kaip mes tikrą draugą iš viso pažintume be nelaimės? Kaip žinotume, ko vertas kito duotas žodis, jei kliūčių neišbandytas? Kur būtų drąsos dorybė, jei niekas nepavojinga, nebaimina jokia grėsmė? Vargu ar būtų tada įmanomas ir didvyriškumas. O kaip mes kitą saugotume ir gintume, jei nebūtų nuo ko? Šis taip giliai į mūsų širdį įrašytas troškimas liktų be vaisių, it sausas stagaras. Šitaip pažiūrėję į žmogų, regime, kad Dievo mums parūpintoji vieta yra tartum sukirpta jo galioms reikštis.

Galėtume dar save paklausti ir apie grožį Dievo plane: kad tokiam gležnam žmogui skyrė tokią grėsmingą vietą gyventi — su žemės drebjimais, audromis, potvyniais. Gražu žiūrėti, kai lygus kaunasi su lygiu. Bet tai gal nieko taip jau ypatinga. Tačiau jei nykštukas pakloja milžiną, nustebus net išsižiojama. Žmogus prieš triuškinančias

gamtos pajėgas yra panašus į Senajame Testamente aprašytą piemenėlį, ganiusį bandą, kuris stėjo prieš šarvuotą stipruolį Galijotą ir jį įveikė. Poetai gal geriausiai galėtų pasakyti, ar Dievo pasirinktas planas nėra žavesnis už tą, kur žmogus būtų likęs be šitokios kovos.

* * *

Gale dar gera prisiminti vieną pamatinį dėsni. Jį ypač turėtų įsidėmėti galvojančys, kad kitokia vieta žmogui gyventi galėtų būti be trūkumų, todėl nebeturėtų ko jai prikišti. Argi Dievas negalėjo tokios vietos parūpinti?

To neįmanoma dėl bet kokiam sukurtam daiktui esminio ribotumo. Nors ir kaip geras tas ar kitas būtų, jam visada liks neišmatuojamas nuotolis iki Dievo tobulumo, kuris yra bekraštis. Visais požūriais tobulo kūrinio negali būti, nes toks jau nebebūtų kūrinys, o Dievas. Todėl, palygintas su Dievo tobulumu, bet koks daiktas liks stipriai netobulas, su trūkumais, spragotas. Tad kurdamas Dievas turi kur nors užbrėžti liniją: kurti tokio, o ne didesnio tobulumo, kuris bekraštei būtybei visada gali būti didesnis. Kitaip iš viso negalėtų ko nors kurti. Tą liniją jis ir užbrėžė mūsų kalbamu reikalu: sukūrė žmogui gyventi tokią vietą, o ne kitokią. Jei būtų padaręs ją dešimtį kartų tobulesnę, lygiai galėtume klausti: kodėl nesukūrė dar geresnės? Ir tikrai būtų klausama, nes žmogus savo norais yra besotis.

Į Viešpaties suplanuotą žemės santvarką galima žvelgti Dovydo arba vieno kurpiaus būdu. Toje santvarkoje yra trūkumų, kurie būdingi kiekvienam ribotam kūrinui. Bet juos toje santvarkoje tartum nuneša daug kur švytėte švytinti Kūrėjo nuostabi išmintis. Todėl Dievo mums skirtoji gyventi vieta tiesiasi prieš akis kaip didingas paveikslas, kurio žavos pagautas Dovydas psalmėje sušunka: "Kokia didi, Viešpatie, tavo kūryba, kokios gilios tavo mintys!" (Ps 91,6). Bet yra ir tokių žmonių, kurie apie tą žemę sprendžia panašiai, kaip kartą muziejuje vienas amatininkėlis apie dailę. Kabo ten italų menininko Ticiano paveikslas, vaizduojantis dožą Grimani su savo palydovu. Tai meno

II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME (IV)

VYSK. VINCENTAS BRIZGYS

12. BAŽNYČIOS APAŠTALIŠKUMAS

84. *Ką suprantame Bažnyčios apaštališkumu?* Kristus pasirinko dvylika iš jį sekusių mokinių, tą grupę pasiliko pastoviai su savimi ir jai vadovauti paskyrė Petrą. Šie dvylika turėjo plėsti Bažnyčią. Sekminių dieną jie buvo galutinai patvirtinti tam uždaviniui. Visur skelbdami Evangeliją, apaštalai sutelkė visuotinę Bažnyčią. Tuo būdu Kristus Bažnyčią pagrindė apaštalais. Apaštalai turėjo įvairių padėjėjų. O kad jiems patikėtoji misija būtų tęsiama ir po jų mirties, savo tiesioginiams bendradarbiams pavedė tobulinti, plėsti ir stiprinti pradėtąjį darbą. (Bažn. mis. veikla, nr. 19; II, psl. 39-40).

85. *Kas yra apaštalavimas?* Bažnyčia įsteigta tam, kad skleisdama visoje žemėje Kristaus Karalystę Dievo Tėvo garbei, visus žmones padarytų išganančio atpirkimo dalyviais. Viso Kristaus mistinio kūno veikla, skirta šiam tikslui, vadinasi apaštalavimu. (Pasaul. apaštal., nr. 2; II, psl. 134).

86. *Kas yra charizmos?* Charizmomis vadinamos ypatingos Šventosios Dvasios malonės. Kai kurios iš jų duotos visai Bažnyčiai. Tikinčiųjų visuma, būdama Šv. Dvasios patepta (1 Jn 2,20 ir 27), negali tikėdama klysti, kai "nuo vyskupų iki paskutinio pasauliečio" (šv. Augustinas) visuotinai sutinka tikėjimo ir doros dalykuose. Toji tiesos dvasios pažadinama ir tikėjimo nuovoka palaikoma Dievo tauta, ištikimai klausydama tų, kuriems yra duota šventoji mokymo galia, priima jau nebe žmonių, o tikrąjį Dievo žodį (1 Tęs 2,13). Šventoji Dva-

šedevras. Atėjo jo pasižiūrėti ir kurpius. Ilgai žvelgė, paskui suglaudė savo sprendimą tokiais žodžiais: "Tas visas paveikslas daug ko nevertas, nes viename dožo bate klaidingai nupiešta siulė".

sia Dievo tautą pašvenčia, veda ir puošia dorybėmis, naudodama ne vien sakramentus ir Bažnyčios tarnus. Savo dovanas "dalindama kiekvienam kaip nori" (1 Kor 12,11), visokių pašaukimų tikintiesiems taip pat dalija ypatingas malones. Nepaprastų dovanų nereikia neapgalvotai siekti ir lengvabūdiškai iš jų tikėtis apaštalavimo vaisių. Sprendimas apie jų tikrumą ir deramą jomis naudojimąsi priklauso tiems, kurie Bažnyčiai vadovauja. Jiems ypatingai dera negesinti dvasios, bet visa ištirti ir pasilaikyti, kas gera (plg.

1 Tes 5,12 ir 19-21). (Bažn., nr. 12; I, psl. 30-31).

87. *Hierarchinė Bažnyčios santvarka.* II Vatikano susirinkimas moko ir skelbia, kad Jėzus Kristus, amžinasis Ganytojas, įsteigė šventąją Bažnyčią, pasiųsdamas apaštalus, kaip pats buvo Tėvo siųstas (Jn 20,21), ir norėjo, kad jų įpėdiniai, tai yra vyskupai, būtų toje Bažnyčioje ganytojai iki pasaulio pabaigos. O kad episkopatas būtų vienas ir nepasidalinęs, palaimintąjį Petrą paskyrė kitų apaštalų vadu ir padarė nuolatiniu, regimu tikėjimo ir bendravimo vienybės ryšiu bei pamatu. (Bažn., nr. 18; I, psl. 38).

88. *Popiežiaus galia Bažnyčioje.* Kristus pavedė Petruį ganyti savo avis ir avinėlius. Dievas taip sutvarkė, kad Petro įpėdinis popiežius Bažnyčioje turi aukščiausią, betarpišką ir visuotinę ganytojavimo galią. Būdamas visų tikinčiųjų ganytojas, jis yra skirtas rūpintis bendrąja visos Bažnyčios ir atskirų bažnyčių gerove. Todėl visose bažnyčiose jam priklauso galios pirmenybė. (Vysk., nr. 2; II, psl. 62).

89. *Popiežiaus pagalbinės institucijos Bažnyčios valdyme.* Valdydamas visą Bažnyčią ir rūpindamasis visokiais jos reikalais, popiežius naudojasi Šventojo Sosto kurija. Jos įstaigos veikia popiežiaus vardu ir galia, tarnaudamos Bažnyčios gerovei. (Ganyt, vysk. pareig. Bažn., nr. 9; II, psl. 66).

90. *Kas yra vyskupai?* Apaštalai paskyrė sau įpėdinius ir rankų uždėjimu perteikė jiems Šventosios Dvasios dovaną (plg. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6-7) ir patvarkė, kad šiems mirus, kiti patikimi asmenys stotų jų vieton. Šie apaštalų ir jų palikuonių įpėdiniai yra vyskupai. (Bažn., nr. 20; I, psl. 40-42).

91. *Kokiu būdu vyskupai vykdo savo kunigišką galią?* Vyskupui yra pavesta krikščionių tikėjimo kultu garbinti dieviškąją didybę ir tvarkyti tą kultą pagal Viešpaties įsakymus ir Bažnyčios nuostatus, juos apsprendžiant ir pritaikant savo diecezijoje. Žodžio tarnyba jie perteikia Dievo jėgą tikinčiųjų išganymui (plg. Rom 1,16). Savo galia vyskupai tvarko, kad būtų tinkamai teikiami sakramentai, rūpinasi ir moko savo žmones ištikimais ir pagarbiai atlikti jiems priklausomą dalį liturgijoje, ypač šventoje Mišių aukoje. Savo vadovaujamiems žmonėms vyskupas turi padėti savo gyvenimo pavyzdžiu, kad drauge su jam patikėtaisias pasiektų amžinąjį gyvenimą. (Bažn., nr. 26; I, psl. 52).

92. *Vyskupų reikšmė Kristaus Bažnyčioje.* Apaštalų palikti vyskupai, padedami kunigų ir diakonų, vadovauja Bažnyčios nariams kaip mokytojai, švento kulto kunigai, valdą tarnai. Todėl II Vatikano susirinkimas moko, kad vyskupai, kaip Bažnyčios ganytojai, Dievo paskyrimu yra apaštalų įpėdiniai, ir jų klausantieji klauso Kristaus, o juos paniekinantieji paniekina Kristų ir tą, kuris Kristų siuntė (plg. Lk 10,16). (Bažn., nr. 20; I, psl. 41).

93. *Koks yra panašumas tarp Petro santykių su apaštalais ir popiežiaus su vyskupais?* Viešpaties valia, šv. Petras ir kiti apaštalai sudaro kolegiją. Panašiu būdu yra tarp savęs sujungti popiežius — Petro įpėdinis ir vyskupai — apaštalų įpėdiniai. (Bažn., nr. 32; I, psl. 44).

94. *Kas parenka ir skiria vyskopus?* Apaštališkos vyskupų pareigos yra skirtos dvasiniam ir antgamtiniam tikslui. Todėl II Vatikano susirinkimas pareiškia, kad vyskupų nominavimas ir skyrimas į kurią nors vietą yra būdinga, ypatinga ir savo prigimtimi

nesidalijama kompetentingos bažnytinės vyresnybės teisė.

Norėdamas reikiamai apsaugoti Bažnyčios laisvę, pagerinti ir palengvinti tikinčiųjų aptarnavimą, II Vatikano susirinkimas pageidauja, kad ateityje civilinėms valdžioms nebūtų teikiama jokių teisių ir privilegijų rinkti, nominuoti, rekomenduoti ar nurodyti asmenis vyskupo pareigoms. (Vysk., nr. 20; II, psl. 75).

95. *Kokia yra vyskupų kolegijos galia Bažnyčioje?* Vyskupų kolegija turi aukščiausią galią Bažnyčioje tik kartu su savo galva — popiežium, niekad be jo. Vyskupai gali naudoti savo galią tik popiežiui sutinkant. (Bažn., nr. 22; I, psl. 44).

96. *Ar galimas visuotinis Bažnyčios susirinkimas be popiežiaus ir nukreiptas prieš jį?* Visuotinis Bažnyčios susirinkimas būna tik tada, kai Petro įpėdinis jį patvirtina arba jam bent pritaria. Tuos susirinkimus šaukti, jiems pirmininkauti ir juos patvirtinti yra ypatinga popiežiaus teisė. (Bažn., nr. 22; I, psl. 45).

97. *Ar yra koks kitas būdas be visuotinio susirinkimo pareikšti vyskupų kolegijos galią Bažnyčioje?* Vyskupų koleginei galia Bažnyčioje gali būti pareikšta ir be visuotinio susirinkimo, jeigu popiežiaus paraginti vyskupai pareiškia savo nuomonę kurio nors klausimu ir individualiai raštu ar per provincijų arba regionines konferencijas popiežius jų nuomonę patvirtina. Vyskupai gali tokiu būdu pareikšti bendrą visų nuomonę ir be popiežiaus paraginimo, jeigu popiežius tą jų nuomonę patvirtina. (Bažn., nr. 22; I, psl. 45).

98. *Kas yra diecezija?* Diecezija yra Dievo tautos dalis, pavedama ganyti vyskupui ir jo bendradarbiams kunigams. Laikydami savo ganytojo, diecezija sudaro dalinę bažnyčią. Joje tikrai yra ir veikia viena, šventa, katalikiškoji, apaštališkoji Kristaus Bažnyčia. (Vysk., nr. 11; II, psl. 67).

99. *Kokia yra vyskupo galia savoje diecezijoje?* Vyskupai, būdami apaštalų įpėdiniai, jiems pavestose diecezijose savaime turi jiems betarpiškai priklausančią galią, kurios reikia jų ganytojinėms pareigoms. Ta-

čiau visuomet ir visais atvejais popiežius turi iš savo pareigų kylančią galią bet kokią dalyką palaikyti sau ar pavesti kuriam kitam vyresniajam.

Paskiriems diecezijų valdytojams vyskupams yra suteikta galia atskirais atvejais dispensuoti nuo Bažnyčios bendrų įstatymų jų valdžiai priklausančius tikinčiuosius, kada tai atrodo naudinga tikinčiųjų dvasinei gerovei, nebent aukščiausioji Bažnyčios vadovybė kurį dalyką būtų specialiai rezervavusi kam kitam. (Vysk., nr. 8; II, psl. 65).

100. *Kas yra vyskupų sinodas?* (Graikiškai *synodos* — susirinkimas). Popiežiaus nustatytu būdu parinktų vyskupų taryba vadinama vyskupų sinodu. Ši taryba renkasi sesijoms popiežiaus nustatytu laiku, svarsto popiežiaus pateiktus ar jų pačių iškeltus klausimus. Jų nutarimai popiežiui turi tik patariamąją galią. (Vysk., nr. 5; II, psl. 64).

101. *Kaip sudaromas vyskupų sinodas?* Į vyskupų sinodą asmenys parenkami popiežiaus nustatytu būdu. Popiežiaus Pauliaus VI potvarkiu, kiekvieno krašto vyskupai renka iš savo tarpo skirtą skaičių vyskupų. Prie jų popiežius gali paskirti savo nuožiūra ir kitus. Sinodo sudarymo būdą nusprendžia pats popiežius, jis gali tai ir pakeisti. (Paulius VI, *Motu proprio*, 1965.XII. 15).

102. *Kas yra Rytų Bažnyčios patriarchai, ar jie visi turi vienodas galias?* Rytų patriarchais vadinami vyskupai, turintys jurisdikciją visiems savo teritorijos vyskupams, dvasininkams ir tikintiesiems, bet pripažįstantys popiežiaus pirmenybę. Patriarchai neturi galios vieni į kitus. Jie skiriasi tik garbės pirmumo eile, pagal tai, kuris patriarchas istoriškai yra senesnis. (Rytų Bažn., nr. 7; II, psl. 51).

103. *Kokią galią patriarchas turi savo patriarchate?* Galią steigti naujus patriarchatus turi tik visuotinis Bažnyčios susirinkimas arba popiežius. Patriarchai su savo sinodais yra aukštesnioji instancija patriarchato reikalams, steigti naujas eparchijas (diecezas), skirti savo apeigų vyskopus tam patriarchatui priklausančioje teritorijoje. Tačiau popiežius turi teisę pats spręsti atskirus klausimus. (Ryt. B., nr. 9; II, psl. 52).

104. *Ar atskiros Bažnyčios dalys turi savo susirinkimus?* Iš senovės likusi praktika, gyva ir dabar, kad yra šaukiami vyskupų sinodai, ar kurio vieno krašto, ar kelių kraštų kartu. Juose vyskupai tariausi, kaip mokyti tikėjimo tiesų, kaip tvarkyti bažnytinę drausmę, ir kitais klausimais. (Vysk., nr. 36; II, psl. 89).

105. *Kas yra vyskupų konferencijos ir kiek jų nutarimai įpareigoja vyskopus?* Vyskupų konferencija yra kurios nors tautos ar teritorijos vyskupų susirinkimas. Jo tikslas — bendromis jėgomis duoti žmonėms daugiau Bažnyčios teikiamo gėrio, ypač to laiko ir vietos aplinkybėms pritaikytais būdais. Visus vyskopus saisto tik tie nutarimai, kurie yra priimti dviejų trečdalių turinčių sprendžiamą balsą ir yra patvirtinti Apaštalių Sosto. Kitus nutarimus vyskupai taiko savo nuožiūra pagal savo diecezijos reikalus ir sąlygas. (Vysk., nr. 38; II, psl. 90).

106. *Vyskupai, vykdydami savo tarnybą, yra nepriklausomi nuo civilinės valdžios.* Atlikdami savo apaštališkąsias pareigas, vyskupai yra laisvi ir nepriklausomi nuo bet kokios civilinės valdžios. Civilinei valdžiai nevalia trukdyti vyskupams atlikti savo bažnytines pareigas ar uždrausti jiems laisvai bendrauti su Apaštalių Sostu, su kitais bažnytiniais vyresniaisiais ir su savo ganomaisiais. (Vysk., nr. 19; II, psl. 74).

107. *Ar vyskupai turi rūpintis žmonių laikinąją gerovę?* Ganytojo pareigos ir artimo meilės įsakymas reikalauja rūpintis visais žmonių reikalais. Laikinaisiais žmonių reikalais rūpintis yra civilinės valdžios pareiga. Vyskupai, rūpindamiesi savo ganomųjų dvasiniais reikalais, iš tikrųjų patarnauja ir visuomenei bei piliečių pažangai ir gerovei. (Vysk., nr. 19; II, psl. 74).

108. *Kas ir keleriopi yra vyskupai pagalbininkai?* Kur diecezijoje yra tiek reikalingų, kad vienas vyskupas negali jų visų tinkamai atlikti, gali būti jam paskirti vyskupai pagalbininkai. Vieni tokie vyskupai vadinami augziliarais — neturį teisės likti vyskupo įpėdiniu be atskiros paskyrimo. Kiti vadinami koadjutoriais — su teise likti savo vyskupo įpėdiniu, kai vyskupas miršta ar

pasitraukia iš pareigų. Tačiau kiekvienu atveju popiežius turi teisę ir kitaip sutvarkyti.

109. *Bažnyčios pareiga mokyti.* Bažnyčia tik tam ir įsteigta, kad mokyėtų visas tautas (Mt 28,19). Dievo jai yra suteikta pareiga daryti visa, kas yra jos galioje, kad Dievo žodis sklistų ir būtų žmonių priimtas (Tes 3,1). (Tik. laisvė, nr. 14; II, psl. 302).

110. *Kas yra parapija?* Vyskupas negali pajėgti visur ir visuomet pats vadovauti visai tikinčiųjų bendruomenei, tai dieceziją ir jos darbus padalina į mažesnes dalis. Apribotoje vietoje tikinčiųjų bendruomenė, tvarkoma ir aptarnaujama vyskupo paskirto kunigo, vadinama parapija. (Liturg. nr. 42; I, psl. 139).

111. *Kas yra kunigas?* Kunigas yra asmuo, kunigystės šventimais išskirtas iš kitų būti vyskupo bendradarbiu, padedančiu tinkamai vykdyti Kristaus patikėtą apaštališkąją uždavinį. (Kun., nr. 2; II, psl. 171).

112. *Kunigo paskirties visuotinumai.* Kunigas yra pašvenčiamas Kristaus apaštalamis pavestai visuotinei misijai. Kunigo šventimai jį paruošia ne kuriam nors ribotam ar siauram uždaviniui, bet plačios apimties visuotinei išganymo misijai. (Kun., nr. 10; psl. 189).

113. *Kokia prasme kunigas yra Kristaus darbo dalininkas?* Dievo tautą jungia draugėn visų pirma gyvojo Dievo žodis, kurį skelbti kunigai yra skirti. Vienas Dievas yra šventas ir kitų pašventėjas. Tačiau jis taip sutvarkė, kad tą pašventimo darbą vykdytų žmonės, kuriuos jis pasirenka bendradarbiais. Vyskupo pašventas kunigas tampa ypatingu Kristaus kunigystės dalininku. Atlikdami šventus veiksmus, kunigai veikia kaip Kristaus tarnai. Atlikdami savo kunigiškas pareigas, vyskupui vadovaujant, jie kuria Dievo šeimą ir veda ją per Kristų pas Tėvą. (Kun., nr. 4, 5, 6; II, psl. 177-179).

114. *Kodėl kunigai nevedę?* Žinome iš Bažnyčios praeities, kad savo esme kunigystė nereikalauja susilaikymo nuo moterystės. Tačiau tikroji kunigo misija yra tarnauti naujai žmonijai, kurią mirties nugalėtojas Kristus savo Dvasia pažadina pasaulyje. Tobula skaistybė, kurios laikomasi dėl dangaus

karalystės (Mt 19,21), kunigai nauju ir labai kilniu pagrindu pasišvenčia Kristui, lengviau su juo susijungia nepadalyta širdimi (1 Kor 7,32), jame ir per jį labiau atsideda Dievo ir žmonių tarnybai.

Visais, taip pat ir mūsų laikais daugelis krikščionių saugoja tobulą nuolatinę skaistybę, Viešpaties Kristaus patartą (Mt 19,12) dėl dangaus karalystės. Ją Bažnyčia visuomet labai vertino ypač kunigo gyvenime, nes ji yra pastoracinės meilės ženklas bei akstinas ir ypatingas dvasinio vaisingumo šaltinis pasaulyje, (kun., nr. 16; II, psl. 200).

115. *Kodėl moterystė nedraudžiama Rytų apeigų kunigams?* Kai kur Rytų apeigų bažnyčiose yra likęs tas senovės kunigų gyvenimo būdas, kurio aukščiausiasis Bažnyčios autoritetas nekeičia, respektuodamas tų bažnyčių drausmės autonomiją. Pastebėtina, kad ir Rytų bažnyčiose yra nemaža kunigų, saugojančių celibatą, nes taip yra lengviau kunigui tarnauti visų žmonių dvasinei gerovei. (Kun., nr. 16; II, psl. 200).

116. *Ar kunigams yra leidžiami pasaulietiški užsiėmimai?* Kunigai kartais gali atlikti ir pasaulietiškus reikalus, net turėti pasaulietišką profesiją. Kad kunigas tai galėtų atlikti ilgesnį laiką, yra reikalingas bažnytinės vyresnybės leidimas. Savo ypatingu pašaukimu kunigai yra skirti šventajai tarnybai. (Bažn., nr. 31; I, psl. 59).

117. *Ar dera kunigui medžiaginė parama už jo kunigišką darbą?* Dievo tarnybai atsidėję kunigai už jiems pavestų pareigų atlikimą užsitarnauja tinkamo atlyginimo, nes "darbininkas vertas savo užmokesčio" (Lk 10,7; Mt 10,10; 1 Kor 9,7; 1 Tim 5,18) ir "Viešpats liepė tiems, kurie skelbė Evangeliją, gyventi iš Evangelijos" (1 Kor 9,14). Todėl, jeigu kunigas iš kur nors kitur neprūpinamas, patys tikintieji, kurių gerovei jis darbuojasi, yra įpareigoti parūpinti jam tai, kas reikalinga padoriam ir jo pareigoms vertam pragyvenimui. (Kun., nr. 20; II, psl. 207).

118. *Kaip pažinti, ar Apvaizda kurį šaukia į kunigystę?* Yra atvejų, kad asmuo jaučia ypatingą vidaus raginimą siekti kunigys-

tės. Tačiau nereikia laukti kokio nors ypatingo ženklo, sakančio, kad kuris nors asmuo yra šaukiamas į kunigystę. Kai jaunuolis ar subrendęs vyras supranta, kas yra kunigystė, ko ji reikalauja iš asmens, ir dėl kilnių motyvų nori tapti kunigu, taip pat ir tie, kurių yra kompetencijoje, nusprendžia, kad tas asmuo kunigytei tinka, tai yra pakankami motyvai drįsti siekti kunigystės. (Kun. paruoš., nr. 20; II, psl. 97; Pijus XII, Apost. Const. Sedes Sapientiae, 1956.V.31).

119. *Kam turi rūpėti pašaukimų į kunigus ugdymas?* Kunigystės pašaukimų ugdymas yra visos krikščionių bendruomenės pareiga. Pirmiausia jie ugdytini tikrai krikščionišku gyvenimu. Svarbiausias vaidmuo čia tenka šeimoms, kurios savo tikėjimo, meilės bei pamaldumo dvasia yra tarsi pirmoji seminarija, ir parapijoms, į kurių gyvybinę veiklą jaunuoliai jungtini. Šią pareigą turi jausti vyskupai savo diecezijoje, kunigai savo parapijoje, mokytojai mokyklose, organizacijos savo narių tarpe, kad jauni asmenys pastebėtų savo pašaukimą ir noriai juo sektų. (Kun. paruoš., nr. 2; II, psl.

97). 120. *Kas yra diakonai ir kas gali jais būti?* Vyrai, net ir vedusieji, gavę diakono šventimus, tarnauja Dievo tautai liturgija, žodžiu ir artimo meilės veikla. Diakonas nėra kunigystė, užtat diakonai negali laikyti šv. Mišių — pašvęsti Eucharistijos, negali teikti Atgailos arba Susitaikymo sakramento. Bažnyčiose ar už bažnyčių diakonai gali teikti žmonėms tokius dvasinius patarnavimus, kiek kuriam leidžia tos diecezijos vyskupas. Nevedęs vyras, pašvęstas diakonu, privalo laikytis celibato. Jeigu nuo šio įžado nedispensuotas kėsintųsi į moterystę, tokia moterystė būtų niekinė, negaliojanti. (Bažn., nr. 29; I, psl. 57).

• Pietų Amerikoje dirba 14.600 ispanų misionierių. Vien praeitais metais jų ten nuvyko 137.

• Lenkijoje Čenstakavos šventovę 1979 m. aplankė daugiau negu šeši milijonai maldininkų.

Skyrybos: priežasčių beieškant

Danutė Bindokienė

1979 m. "Laiškai lietuviams" spausdino straipsnių seriją apie nepilnamečių vaikų (šiuo atveju — mergaičių) pabėgimą iš namų. Straipsniuose buvo pateikti tikri atsitikimai, papasakoti pačių pabėgusiųjų ir jų motinų, žinoma, pakeičiant kai kurias detales ir pasakotojų vardus, kad joms nesusidarytų nemalonumų.

Straipsniai susilaukė nepaprasto skaitytojų dėmesio, laiškais, telefonavimais, asmeniškai "L.L." redakcijai išreikšto. Skaitytojų reakcija buvo labai palanki. Jų nuomone, ši problema jau seniai egzistuojanti lietuvių išeivių tarpe, bet apie ją vengiama viešai kalbėti. "L.L." straipsniai bent pravėrė duris diskusijoms, drįso pripažinti, kad tokia problema yra.

Maždaug metams po anų straipsnių prasliskus, norime vėl grįžti į lietuvišką šeimą ir panagrinėti kitą problemą, labai dažnai pagrauziančią tos šeimos pamatus. Tai skyrybos. Jeigu pirmajame išikūrimo šiame krašte dešimtmetyje su pasibaisėjimu skaitėme vietiniuose laikraščiuose ar žurnaluose skyrybų statistikas ir priežastis, tai šiandien vargu ar patys išeiviai nepralenkia anų statistikų savo "pažangumu". Iš tikrųjų lietuviškosios šeimos, kurias taip aukština poetai, dvasiškai ir patriotai, vadindami tautos gyvybės pagrindu, ardamos beveik epidemisku greičiu. Apie skyrybas uždaruose draugų rateliuose ar viešuose pobūviuose jau nebe-

kalbama pašnibždomis. Skyrybos pavirto tokiu kasdienišku dalyku, kad žinia apie tos ar kitos šeimos iširimą dažnai sutinkama tik pečių truktelėjimu: "Kas dar naujo?"

Sumanyta lietuviškų šeimų skyrybas patyrinėti panašiu būdu, kaip buvo rinkta medžiaga apie pabėgusias iš namų dukteris. Parinkta dešimt išsiskyrusių šeimų (deja, jas rasti buvo labai lengva!), atskirai apklausinėti vyrai ir žmona, o paskui iš jų išrinktos penkios poros, kurių pasakojimus pateiksime "Laiškuose lietuviams". Vienu atveju išsiskyrusiojo draugei, dėl kurios jis paliko savo žmoną, taip pat leidžiame pasisakyti. Tos "antrosios moters" žodžiai atrodė svarbūs ir reikalingi straipsnio aiškumui.

Reikia pripažinti, kad žmonės lengvai išsipasakoja net intymiausias savo gyvenimo detales, kada prižadama, kad tikrosios jų pavardės, vardai ir gyvenamosios vietos bus neskelbiama. Iš pasakojimų reikėjo "nusunkti" didžiąją dalį kaltinimų ar priekaištų antrajai išsiskyrusiųjų poros pusei. Nė vienas iš dešimt vyrų neprisipažino kaltu dėl suirusios šeimos — jie beveik visi kaltino žmonas. Nė viena iš dešimt moterų taip pat neprisirišė jokios kaltės dėl skyrybų: kaltas buvo vyras arba "kita" moteris, išardžiusi šeimą.

Nežiūrint populiarus galvojimo, vedybinio gyvenimo nesutarimai neprasideda miegamajame. Kai kiti bendro gyvenimo aspektai yra darnūs, į nesklandumus intymiausiuose žmonos ir vyro santykiuose dažnai nekreipiama didelio dėmesio, ir jie savaime pasitaiko, išsilygina. Tačiau, nesutarimams pasireiškus kituose dalykuose, atsiliepiama ir miegamajame, o paskui jau tolimesnė nesantaikos raida atsiduria lyg užburtame rate: viena problema kursto kitą, kol viskas prieina vienokio ar kitokio galo.

Tik viena iš dešimt porų prieš skyrybas ieškojo pagalbos pas profesionalus šio reikalo žinovus. Sesijose dalyvavo vyrai ir žmona kartu ar atskirai, tačiau abu stengėsi kooperuoti ir bendro gyvenimo nesklandumus pašalinti. Iš likusių devynių porų dar dvi žmonos ieškojo pagalbos iš šalies, bet vyrai atsisakė kooperuoti. Daugiausia vyravo nuo-

monė, kad nesutikimai šeimoje yra tik vyro ir žmonos reikalas. Jeigu jie patys negali savo problemų išspręsti, tai to nepadarys svetimi. Žinoma, tokia nuomonė buvo tik apie profesionalus vedybą nesantaikų lygintojus, Tiek vyras, tiek žmona apie savo problemas visai atvirai kalbėjo su draugais, pažįstamais, broliais, seserimis, tėvais ir pan. Moterys galbūt rodė daugiau pasitikėjimo profesionalams patarėjams (kunigams, sociologams, psichologams ir kt.), kai tuo tarpu vyrai visiškai atsisakė apie tai kalbėti. "Tegul ji eina, gal pamatys savo kaltę. Aš nekaltas, tai ko turėčiau eiti?" — pasakė vienas, ir ta nuomonė buvo daugelio. Kam aš turiu sėdėti ir klausytis, kaip ji mane dergia? Prisiklausau namie per akis!" — pareiškė kitas. Atrodo, kad ieškojimas profesionalų pagalbos šeimos santykiams pagerinti vyrų akyse reiškia prisipažinimą kaltu dėl esamos nesantaikos.

Galima sakyti, kad skyrybų sindromas dalijasi į penkias pagrindines dalis: 1) privatus, uždaras nesutarimas tarp vyro ir žmonos; 2) suintensyvėjęs nesutarimas išnešamas už namų sienų, pasakojant draugams, artimiesiems ir ieškant sau šalininkų; 3) skyrybos; 4) poskyrybinis prisitaikymo laikotarpis, kada išsiskyrusieji mėgina vėl priprasti gyventi po vieną; 5) viengungiško gyvenimo sunormalėjimas.

Būtų smagu pasakyti, kad po ilgo išsiskyrimo bent dalis iš tos dešimties šeimų galėjo savo problemas išspręsti ir dabar vėl gyvena drauge. Deja, taip neįvyko. Įdomu, kad septyni vyrai yra vedę antrąsias žmonas, bet tik viena iš dešimt išsiskyrusių moterų ištekojo už kito. Viena iš tų dešimt šeimų yra gavusi bažnytinį santuokos panaikinimą, nors gyvenusi kartu daugiau kaip dvidešimt metų. Galbūt šis atvejis būtų labai įdomus skaitytojams, bet jį tuo tarpu paliekame nuošaliai ir į tų penkių porų pasisakymus neįtraukiame. Apie bažnytinį santuokos panaikinimą geriausiai tiktų pasisakyti mūsų teologams su daug platesniu šio reikalo žinojimu. Tai paliksime kitam kartui.

Apklausintųjų amžius labai įvairus: nuo 22 iki 67 metų. Išgyventųjų kartu metų

Domicėlė Tarabildienė

Trys seserys (lino raižiny, 1942)

Domicėlė Tarabildienė

Lauko Madona (lino raižinys, 1942 m.)

skaičius taip pat įvairus: viena šeima iširo po 3 metų, o ilgiausiai vyras su žmona išgyveno 31 metus. Vidutinis, santuokoje išgyventas, metų skaičius yra 15-25.

Visos šeimos buvo grynai lietuviškos, t.y. vyras ir žmona lietuviai. Viena pora susituokė Lietuvoje, viena Vokietijoje, o kitos aštuonios — Amerikoje. Dvi šeimos buvo bevaikės, o tarp kitų aštuonių — 22 vaikai. Vieni jau sukūrę savas šeimas arba bent iš namų išklydę, kiti tebegyveno su tėvais iki skyrybų. Tokių buvo 16. Po skyrybų beveik visi vaikai pasiliko gyventi su motinomis, išskyrus vieną, kuris savanoriškai pasirinko gyventi pas tėvą.

Vienas vyras jau buvo pensininkas skyrybų metu, o jo žmona niekuomet nedirbusi už namų sienų. Kiti vyrai: inžinieriai, banko tarnautojai, prekybininkai ir pan. Nė vienas iš jų nedirbo fabrike juodadarbiu darbininku.

Aštuonios iš devynių likusių moterų dirbo ligoninėse, įstaigose, parduotuvėse ir kt. pilną arba dalį laiko. Nė viena šeima neturėjo ypatingų finansinių trūkumų, nors finansai, kaip vėliau pamatysime, buvo didelė nesutarimo priežastis tarp vyro ir žmonos.

Devynios iš dešimt šeimų gyveno nuosavuose namuose: 4 priemiesčiuose, o kitos dideliuose miestuose prie lietuviškų centrų. Visa dešimt apklausinėtųjų šeimų iki skyrybų aktyviai dalyvavo lietuviškosios bendruomenės gyvenime: organizacijose (skautų), lituanistinėse mokyklose (mokytojai, tėvų komitetas), LB valdybose, choruose, tautinių šokių grupėse ir t.t. Po skyrybų kurią laiką visi dvidešimt (t.y. vyrai ir žmonos) išsijungė iš lietuviškosios veiklos. Vėliau pamažu vėl į ją įsijungė 8 vyrai, bet tik 2 moterys.

Visi apklausintieji pasisakė sukūrę šeimas iš meilės, patys pasirinkę sau gyvenimo draugą ar draugę. Šešios iš apklausinėtųjų ištekusios už pirmosios savo meilės, o tik vienas vyras vedė pirmąją mylėtą merginą. Vienas vyras buvo susižiedavęs su kita, bet vėliau ta mergina atsisakė už jo tekėti; vienas buvo anksčiau vedęs, bet žmona mirė

vėžio liga po trejų vedybinio gyvenimo metų. Antroji žmona (su kuria dabar išsiskyręs) ištekojo už jo prieš savo tėvų norą, pabėgdama iš namų ir slapta susituokdama. Vėliau su tėvais vėl susitaikė, ir jie žentą mieliai priėmė į savo šeimą. Skyrybų metu uošviai kaip tik palaikė žento pusę, kaltindami savo dukterį šeimos išardymu.

Septynių iš dešimt šeimų vyro, žmonos ar abiejų tėvai tebebuvo gyvi ir gyveno netoliese. Šeimoms iširus, viena moteris gyvena su sena motina, kita su tėvu, vienas vyras grįžo pas savo tėvus, o kitas gyvena su motina. Kiti tėvai palaiko gerus santykius su abiem išsiskyrusiais ir yra ypač gera atrama iširusios šeimos vaikams.

Kodėl šios šeimos iširo? Kodėl ta didžioji meilė ir visi pažadai "mylėti amžinai" pasibaigė nesutarimu, neapykanta ir skyrybomis? Atsakymus čia vargiai rasime. Galbūt reikėtų išklausti ne dešimt, o šimtą, tūkstantį ir dar daugiau, kad pasirodytų koks bendras bruožas visų šeimų iširimo istorijose, o tada jau su tokiu žinomu priešu būtų galima kovoti sėkmingiau.

Tačiau ir iš tų dviejų dešimčių žmonių pasisakymų paryškėja kelios bendrybės, į kurias trumpai galime pažvelgti iš arčiau.

1) *Lietuvio išieivio pasidavimas laiko ir gyvenamosios aplinkos madai.* Skyrybos ir kitoks šeimų pairimas Amerikos visuomenėje labai dažnas. Niekas šiuo reiškiniu nesipiktina, niekas nerodo kaltinančiu pirštu į išsiskyrusius, nemeta juos iš savo bendruomenės. Išsiskyrę ir vėl vedę renkami į valdomąsias viršūnes, užima garbingas visuomenėje vietas. Jų naujieji gyvenimo partneriai be priekaištų priimami ir gerbiami. Legalias skyrybas labai lengva gauti. Teismai šiuo atveju per daug nesigilina į nesutarimo bylą ir neieško kaltininkų. Jeigu tik skyrybų pageidauja vienas ar abu susituokusieji, jos lengvai duodamos. Lietuviai nėra aukštomis, nepereinamomis sienomis atitverti nuo amerikietiškosios visuomenės ir per 30 su viršum metų pamažu pasisavino ne tik savo aplinkos išorinį gyvenimo būdą, bet ir galvosena, pažiūras į daugelį gyvenimiškų dalykų, taigi ir į skyrybas.

2) *Pirmajam meilės ir įsikūrimo įkarščiui praėjus, šeimose atsiranda kasdieniškas ir nuobodulys.* Jeigu visos pasakos pasibaigia įsimylėjusiųjų vedybomis ir laimingu gyvenimu "iki mirties", tai, susituokus ne pasakų pasaulyje, tokios garantijos niekas negali duoti. Išlaikyti meilę ir tuo pačiu laimę vedusiųjų tarpe yra sunkus darbas, reikalaujantis daug pasiaukojimo, kantrybės, nuolankumo, švelnumo ir kitokių dorybių iš vyro ir žmonos. Jeigu vedusieji to nesupranta, arba galvoja, kad viskas turi būti, kaip tose pasakose, tada santuoka dažnai subyra.

Galbūt mums lengviau suprasti vidutinio amžiaus arba jaunų šeimų išsiskyrimą, bet nusistebėjimą kelia vyresnieji. Išgyvenę 30 ir dar daugiau metų drauge, sulaukę kuone senatvės, nei iš šio nei iš to staiga ima ir išsiskiria. Atrodo, kad tokiu gyvenimo laikotarpiu kaip tik du žmonės turėtų suartėti: daugiau laiko, daugiau pinigų, gyvenimas pasidaro lengvesnis, nebereikalauja tiek pasiaukojimo ir rūpesčių, kaip šeimą auginant. Vyras ir žmona guostų vienas antarą, slaugytų, globotų ir ranka rankon žengtų į savo gyvenimo saulėlydį. Atsitinka dažnai atvirkščiai, ir tokie žmonės išsiskiria.

3) *Beprabėgančios jaunystės vaikymasis.* Susituokusiųjų porai išgyvenus kartu eilę metų ir juos praleidus pirmosios meilės, įsikūrimo, vaikų auginimo įtempime, tas įtempimas pagaliau kiek atslūgsta, ir vedybinis gyvenimas pradeda vienodžiau riedėti kasdienybės vėžėmis. Vyras ir žmona turi daugiau laiko pažvelgti į save. Dažnai tai, ką pamato savo sielos šulinio dugne, neatrodo labai patrauklu. Kažkur nepastebėta nušvilpė jaunystė, nusinešdama labai daug dar neįgyvendintų planų, neišsipildžiusių svajonių. Besirūpinant šeimyniniais ir karjeros dalykais, tarpe vyro ir žmonos atsirado kažkoks plyšys. Nebėra to susižavėjimo, jaudinančios meilės kvaitulio. Apsižiūrima, kad vyras arba žmona toli gražu ne kokie idealūs žmonijos pavyzdžiai, o tik paprasti, kasdieniški žmonės. Būdo ypatybės, kurios kažkada žavėjo, dabar pradeda erzinti. Pareigos darbovietėje, kurioms buvo ruošta visą

jaunystę, neatrodo labai svarbios ar patrauklios. Tačiau keisti darbą dabar daug sunkiau: reikia galvoti apie šeimą, vaikų mokslą ir ateitį; namai dar neišmokėti, automobilis vis genda, apdrauda, pramogos, pragyvenimas. .. O čia dar lyg tyčia veidrodyje subaltuoja sidabrinis plaukas paausy. Ir antaras ir trečias.. . Tada pradėdama neramiai dairytis ir kyla liūdni klausimai: ar aš dar patrauklus? Ar mane dar kas galėtų mylėti? Ar nebūtų įmanoma sučiupti už uodegos galiuko prabėgančią jaunystę nors trumpai valandėlei, kol ji visai neišnyko iš akių? Mano žmona manęs neįvertina ir nesupranta. Ar atsirastų moteris, kuri manimi susižavėtų?

Dažnam vedusiam tokia nuotaika prikimba ir vėl praeina be ypatingos žalos. Tačiau kartais pasitaiko ir kitaip. Atsiradus palankioms aplinkybėms, dalykai supainioja vyrą ar žmoną, kaip gaidį į pakulas, ir šeimai atsiranda pavojus iširti.

4) *Pavydas.* Visa dešimt apklausinėtųjų porų vienbalsiai sutiko, kad pavydas šeimoje sudaro didžiausią žalą bendram sugyvenimui. Pavydas pavydui nelygus. Truputis sveiko pavydo yra net naudingas. Kaip tik iš tų 10 porų viena išsiskyrė dėl visiško pavydo stokos. Jeigu vyras ar žmona nė kiek nereaguoja į kitų dėmesį savo gyvenimo draugui, tai palaikoma meilės stoka. Vietoj dėkingumo, kad vyras nepavydus, žmona jaučia įžeidimą, savo asmeniškumo ir žmogiškumo paniekinimą. Pavydinčių, deja, yra žymiai daugiau už nepavydinčius. Išsikerojęs pavydas šeimoje paverčia santuokos partnerį beteise pavydinčiojo nuosavybe, visiškai nuo jo norų ir užgaidų priklausančia. Pas sergančius pavydo liga nėra pasakymo: "Aš pavydžiu, nes tave myliu ir bijau tavęs netekti". Tokia pavydo forma nieko neįžais, o tik sustiprins tarpusavio ryšius. Net ir ten, kur pavydas turi tikro pagrindo, galbūt parodys klystančiam klaidą ir pasuks jo žingsnius gera kryptimi. Pavydas dažniau pavirsta liguistu persekiojimu, kamantinėjimu, priekaištais, barniais ir visiškai pastumia nuo pavydinčiojo šeimos narį, kurį kaip tik norima artyn prisitraukti.

Galbūt tik taip pasitaikė apklaussinėtųjų šeimų grupėje, bet septynis iš dešimties išskyrė per didelis ir visai iš vėžių išėjęs žmonos pavydas. Žinoma, buvo ir kitokių priekaištų, bet įtarinėjimai (dažnai visai nekalčiai), priekaištai ir nepasitikėjimas privedė prie visiško šeimyninių santykių suirimo ir skyrų.

5) *Po vedybų pasikeis...* Tokiu galvojiu yra apsikrėtusios, per gerai save ir savo gabumus vertinančios, jaunos, romantiškos mergaitės. Nesvarbu, kad jų pasirinktas yra girtuoklis, peštukas, tinginys ar kaip kitaip ydomis aptekęs, po vedybų jis taps visai kitokiu. Jos meilė jį visiškai pakeis, pavers nauju, puikiu žmogumi. Niekas negali jos įtikinti, kad tik pasakose tokia karalaitė ir kiauiliaganio santykių pabaiga gali būti.

Kaip tyčia pirmaisiais vedybinio gyvenimo metais merginos svajonės tarsi įgyvendinamos. Vyras stengiasi įtikti, pasitaisyti. Jis lyg ir pasikeičia į gerą pusę. Labai retais atvejais toks pagerėjimas yra ilgalaikis. Daug dažniau atsitinka, kad vyras grįžta į savo pirmųjų pomėgių ir ydų draugystę. Tada moteris dejuoja ir pyksta, nesuprasdama, kas tam vyrui pasidarė, kodėl staiga toks blogas ir pasikeitęs.

Kiek švelnesne forma toks noras perauklėti, pakeisti, nulipdyti pagal savo modelį vyrą ar žmoną pasireiškia dar dažniau. Gudri žmona skatina, ragina savo vyrą ten ar kitur priklausyti, dalyvauti, siekti karjeros aukštesnio laipsnio, geresnio darbo, garbingesnių pareigų, įtakingesnių draugų, prabangesnių namų geresnėje apylinkėje ir pan. Jeigu vyras per daug nesipriešina ir pastūmėjimai jos norima kryptimi yra subtilūs, tada didelių problemų neiškyla. Jeigu jis savo gyvenimo būdu yra patenkintas ir "aukščiau pakilti" nenori, net griežtai pasipriešindamas, tada kyla rimti nesutarimai, ir vyras pasidaro "per prastas". Bent vienu atveju įvyko visai priešingai, kaip žmona tikėjosi. "Perauklėjusi" vyrą pagal savo modelį per 23-jus metus, žmona apsižiūrėjo, kad jis visiškai pasikeitęs, svetimas, visai ne toks, už kurio buvo išteikėjusi...

Po šios įžangos leisime pasisakyti patiems išsiskyrusiems, jokių kitų išvadų nedarydami. Galbūt tie pasisakymai kam nors iš skaitytojų pasitarnaus, parodydami panašią situaciją pačių šeimyniniuose santykiuose ir įkvėps norą ieškoti geresnės išeities negu skrybės. Taip pat kviečiame "Laiškų lietuviams" skaitytojus išvystyti platesnes diskusijas šiais klausimais, pasidalinant savo patirtimi. Ypač būtų naudinga išgirsti tuos, kurie mokėjo išspręsti nesugyvenimo, neištikimybės ar kt. šeimos problemas teigiamai ir skrybų išvengė, (b.d.)

Po audrų — į saulėtą gyvenimą

Vytautas Kasnis

Iš spaudos: "Birutė von Miller, neseniai su šeima atsikėlusi gyventi į Niujorką, kur jos vyras paskirtas atstovauti Vokietijos firmai, užsiprenumeruodama laikraštį, atsiuntė stambesnę auką. Jos trys dukterys gražiai kalba lietuviškai ir jau dalyvavo studentų suvažiavime".

Perskaitęs laikraštyje šią žinutę, pasigrožėjau vardo išlaikymu ir pagalvojau, kad jis tinka prie kilmingųjų vokiečių baronų titulo. Pasidžiaugiau, kad gražiai lietuviškai išauklėjo dukteris. Gal ir jos ne Erikos, bet Birutės. Ir kai pro duris įėjo iš miesto grįžusi žmona su sūnumi, šuktelėjau: "Kęstuti, ar nenorėtum susipažinti su von Birute?"

Sūnus stabtelėjo, pakraipė pečiais ir nuėjo. O žmona, kabindama palatą, sako:

— Kokią čia dabar grafaitę jam perši?

Aš jiems garsiai perskaičiau apie Birutę von Miller ir nusikvatojau.

— Žinai, — taukstelėdamas per kaktą delnu, sakau, — o gal čia Birutė Burneikaitė, mano studijų draugė?

Pagriebiau telefoną ir paskambinau į laikraščio administraciją, klausdamas adresu.

— Tai vėl lėksi pas savo mylimąsias? — juokavo žmona.

— Žinai, kitą savaitę turiu skristi i Niujorką ir norėčiau ją aplankyti. Įdomu būtų susitikti su žmogumi, kurio nemačiau trisdešimt metų, jei ji ta pati.

Ir prisiminti buvusią meilę, ar ne taip? — erzino žmona.

— Gal ir ne ta pati Birutė, kurią pažinojau, bet ta Burneikaitė, girdėjau, ištekėjo už vokiečio, kai mes dar gyvenome Vokietijoje, — teisinau savo planą.

Vakarienįaujant pasakojau apie Birutę, kurią pažinau universitete ir kurią mes vadinome princese. Mes buvome su ja geri draugai ir dažnai susitikdavome studijų metu studentų pobūviuose.

Birutė von Miller gyveno Niujorke, Lincoln centre, prabangiam bute, dvidešimt trečiame aukšte. Man pasirašius svečių knygoje, palikus vizitinę kortelę, sargas jai pasakambino. Pasikalbėjęs, man perdavė telefoną.

— Vytautas Danguolis, — sakau jai savo pavardę, — ar jūs nebūsitate Birutė Burneikaitė?

— Taip, ta pati, — sako ji ir prašo grąžinti telefoną sargui.

Už minutės buvome vienas kito glėbyje ir negalėjome atsidžiaugti susitikimu.

— Žinai, Vytautai, kad tu buvai mano simpatija, — ji sako draugiškai, glostydamą mano plaukus.

— To tai nežinojau, — teisinau, — bet kad tu buvai mano simpatija, tai žinau.

— Kelinta iš eilės? — ji juokiasi.

— Pirmoji! — sakau.

— Ir Tu pirmasis!

Juokas veržėsi iš dangoraižio, ir mes nežinojom, nuo ko pradėti pasikalbėjimus bei prisiminimus. Trisdešimt metų. . . trisdešimt metų .. — painiojosi žodžiai. Ji parodė savo nuotrauką, aš — savo atsivežtas. Pasivaikšinę kava ir pyragaičiais, išėjome į parką pasivaikščioti. Birutės vyras buvo išvykęs į Aliaską, o dukters universitete. Buvo graži, šilta pavasario diena. Vaikščiodami prisiminėme paskutines dienas, kai dažnai susitikdavome, ir tą šeštadienio vakarą, kai einant pasivaikščioti Laisvės alėja, pasirodė rusų

tankai. Buvome užėję į Konrado kavinę, bet po to vakaro daugiau nesusitikome.

— Mes tave vadindavome princese, ir man atrodė, kad tas vardas tau labai tiko, — prisiminiau pirmąjį su ja susitikimą. — Tu savo išvaizda, laikysena man vis primindavai užburtą pilies karalaitę, o dabar, matai, ir prie tavo pavardės pridėtas kilmingas "von". Tad atspėjome tavo ateitį.

— Atsisėskime valandėlę, ir aš tau papasakosiu, kodėl mane taip pavadino. Išgirsi visą princesės gyvenimo istoriją.

Ir lengvai atsidususi, ji pradėjo pasakoti: "Vaikystėje mėgstamiausias mano žaidimas buvo vaidinti princesę. Senelė, kuri save vedino iš bajorų Butvilų giminės, visas man sektas pasakas apipindavo kunigaikščių, princų, princesių aureolėmis. O niekam negirdint, senelė ir lenkiškai mane mokė, nes princesės turinčios mokėti ir daugiau kalbų. O senelis, kuris buvo gyvenęs Amerikoje, vis sakydavo, kad kalbos — tai didelis turtas. Angliškai jis susikalbėdavo, o rusiškai ir žydiškai tai kaip žirnius bėrė, tad ir man savo kalbines žinias perduodavo. Žaisdama su vaikais, aš vis kokią nors karūną ant galvos užsidėdavau ir kalbėdavau svetimų žodžius, kartais ir pati jų nesuprasdama. Ir kokia tada būdavau išdidi, kad jie nesupranta, ir kokie jie man geri, kad aš moku "ponišškai" kalbėti. Iš mamos pramokau vokiškai, nes ji augo Rygoje, dėdės kunigo Butvilo globojama, tai ten tą kalbą išmoko. O mūsų kaimynai buvo latviai, tai su jais žaisdama, pramokau ir latviškai.

Tai taip ir prikibo prie manęs "Princesės Daugliežuvės antravardis, Pradžios mokyklą lankydama, nesibodėjau to vardo, bet kai pradėjau lankyti gimnaziją ir į berniukus paslapčia ėmiau žiūrėti, tai ir su ašaromis ir pykdama prašydavau manęs nepravardžiuoti.

Universitete studijavau anglų ir vokiečių kalbas, bet gilinau ir kitas, jau pramoktas. Susidraugavau su konservatorijos profesoriaus Martinoni dukra ir gana gerai pramokau itališkai, šiek tiek ispaniškai. Laisvu nuo studijų laiku kviečiama darydavau vertimus laikraščių redakcijose bei vertimų biu-

ruose. Baigusi gimnaziją, turėjau susitaupiusi pinigų, tai vasaros atostogas praleidau Vokietijoje ir Šveicarijoje. O studijuodama universitete, kas vasarą vykdavau į užsienį kalbų pasitobulinimui.

Tuo mano dažnu lankymusi užsieniuose labiausiai rūpinosi tėvelis, mamai vis dažnai nuogąstaudamas, kad tik aš iš užsienio neparsivežčiau kokio "princo". Jam nepatikdavo ir mano susirašinėjimas su naujais pažįstamais užsienio kraštuose.

— Ir sekasi tau su tais vyrais, — kartą vartydamas laiškus jis man priminė, — matau, kad su mergaitėmis tu nenori draugauti. Ir su lietuviais tu nenori draugauti. Tai, žiūrėk, vis koks nors žydėlis, vokiektukas ar ruselis pasimaišo. O dabar vėl su tuo "bambizu" susidraugavai, gal net įsimylėjai, — tėvas gana rūsčiai užsipuolė.

Juozaitį aš tikrai labai mylėjau, ir kai tėvelis jį gana piktai "bambizu" pavadino, užspringau ašarose, lyg nujausdama, kad mudviejų meilė kryžminėje ugnyje. Prieš tėvelį niekadoms nebuvau pakėlusio balso, nes ir gerbiau, ir mylėjau jį, bet tą kartą šūktelėjau:

— Niekados, tėveli, netikėjau, kad iš tavo lūpų kada nors išgirsiu tokį negražų, pravardžiuojantį žodį. Tu gerai žinai, kad jis liuteronas, krikščionis, geras žmogus, tai kodėl dabar, tėveli, pats būdamas geras katalikas, pravardžiuoji kitus?

Apsikabinau jį ir pabučiavau į žandą. Mano ašarotos akys susitiko su tėvelio blizgančiomis akimis. Jis priglaudė mano veidą prie savojo ir taip be žodžių mudu kurį laiką stovėjome. Paskui iš padažnėjusio jo kvėpavimo supratau, kad jis dėl visa to sunkiai išgyvena, jaudinasi. Kiek atsitraukusi nuo jo, žiūriu į jo drebančias rankas, į virpančias lūpas...

— Žinai, — ėmė aiškintis tėvelis, — kartais žodžiai išsprūsta staiga, kaip žvirbliai iš pastogės išbaidyti. Nežinai, iš kur tie žodžiai ateina į tavo galvą, lyg iš gilios pasąmonės.

Mums su tėveliu garsiai besikalbant, visa tai išgirdusi atėjo ir mama. Dabar mes visi trys susėdome minkštasuolyje, ir mama

pradėjo pasakoti, kaip daug kartų buvo susitikusi su Juozaičio motina, ir ji pasakė, kad sūnus niekadoms neves katalikės, jeigu ji nenorės persikrikštyti. Kartą pyktelėjusi mano mama pasakė Juozaitienei, kad jos duktė niekadoms nebus perkrikšči. Ir tėvelis daug kartų kalbėjosi su senuoju Juozaičiu. Juodu ginčijosi, kad nei tas, nei ta nebus perkrikšči.

Po to pasikalbėjimo su tėvais aš viską išpasakojau Juozaičiui. Jis taip pat, slėpęs nuo manęs savo tėvų pasisakymus apie mūsų draugystę ir meilę, viską nuoširdžiai man papasakojo. Baisu ir prisiminti, kaip mudu visa tai sunkiai išgyvenome. Kūrėme, darėme įvairiausius planus, bet nesimatė prošvaisčių. Vaikščiojome kaip šešėliai, laukdami dangaus pagalbos ir palaimos. Mūsų saulėta meilė vis labiau niaukėsi, ir rinkosi tamsūs debesys. Beliko laukti, kad audra praūš pro šalį, mūsų neužkliudžiusi. Ir taip beskaičiuojant mūsų gražios meilės valandas, staiga skrodė žaibas. Juozaičio tėvas gavo širdies ataką. Aš bijojau būti jo ligos kaltininke, tai su Juozaičiu baigiau meilės romansą.

Po to susipažinau su tavim, bet tau žurnalistinis darbas ir studijos daug labiau rūpėjo, negu mergaitės. Tau pažadėjo stipendiją, ir rengėsi važiuoti į Čekoslovakiją. Man atrodė, kad tu su manimi draugavai tik dėl to, kad tau reikėjo svetimų kalbų mokytojos. Ar ne taip buvo? Prisipažink!

Dabar aš tau papasakosiu apie antrąją mano meilę, kuri baigėsi vedybomis. Kai Kaune vyko Europos krepšinio pirmenybės, aš buvau pakviesta prie spaudos korpuso. Susipažinau su Čekoslovakijos vokiečiu, sporto redaktorium. Kai po pirmosios sporto rungtynių dienos su būriu žurnalistų nuėjome į Versalio restoraną, mums bešokant, jis prisipažino, kad mane įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio. Juokaudama ir aš jam tą pat pasakiau, pridėdama, kad jis, kaip reporteris, kiekviename mieste vis suranda mergaitę, kurią įsimyli iš pirmo pamatymo. Tai išgirdęs, jis užsigavo ir šokant daugiau su manimi nekalbėjo. Iš tikrųjų ir aš juo susižavėjau. Kiek pabuvę Versalyje,ėjome į Metropolio restoraną, kur radome būrį lietuvių

žurnalistų. Iš ten vėl grįžome į Versalį ir vakarojimą baigėme paryčiais. Aš buvau jų palydovė ir vertėja. Ir taip kas vakarą po kiekvienų žaidynių mes su žurnalistais kur nors maklinėdavome. Mudviejų pažintis ir draugystė augo, darėsi intymesnė. Atsisveikinant, jis užmovė man ant piršto žiedą, papuoštą jo šeimos herbu. Atsimenu, kai tą vakarą, mums bevaikščiojant po Ažuolyno parką, jis mane pirmą kartą pabučiavo ir pavadino sužadėtine. Aš krūptelėjau. Mintimis buvau namie. Rodos, matau mamą, sėdinčią su knyga rankose ir manęs belaukiančią; tėvelį, nervingai po kambarį vaikščiojantį ir pro langą besidairantį. Ir pagalvojau, kas būtų, jeigu jie dabar mane matytų ir išgirstų, ką jis kalbėjo. .. Baisu! Baisu!

Mano susijaudinimą jis pastebėjo ir paklausė, kodėl aš atrodau taip išsigandusi. Aš atsakiau į klausimą, jį pabučiuodama. Dar kurį laiką pasėdėję ant suolo, išsiskyrėme.

Po to jis kelis kartus lankėsi Kaune, buvome susitikę Vokietijoje. Kas savaitę iš jo gaudavau laišką. Rašė mano draugės adresu. Bijojau duoti namų adresą, nes tėveliai būtų atkreipę dėmesį, kas man taip dažnai rašo.

Po Čekoslovakijos užėmimo Adolfas išsikėlė gyventi į Berlyną. Jo tėvai pateko į Hitlerio nemalonę. Kaip žinai, po to rusai okupavo mūsų kraštą. Tėvelius išvežė į Sibirą. Aš likau viena ir slapstčiausi. Dėl mano susirašinėjimo su užsienio draugais rusai mane laikė šnipu. Manau, kad dėl manęs ir tėvelius išvežė.

Su Adolfu susitikau vokiečių okupacijos metu. Jis buvo karo korespondentas. Susitikome tik kelioms valandoms, nes jis turėjo išvykti su savo kariuomenės daliniu toliau į rytus. Paskui vėl susirašinėjom, jis mane lankė Vilniuje. Mane, kaip kalbų žinovę, paskyrė dirbti karo komendantūroje. Rusams vėl okupavus Lietuvą, atsidūriau prie Karaliaučiaus, kur nuošaliai miške buvo išrikiuota ilga eilė traukinio vagonų. Čia buvo redaguojami ir spausdinami įvairių tautybių laikraščiai. Aš dirbau vertėja ir korektore. Vėl susitikau Adolfą. Mums besikalbant, buvo paskelbtas aliarmas; vos spėjo-

me subėgti į slėptuvę, kai visą traukinį sudaužė. Po to kartą susitikome Dresdene ir Berlyne. Visi tie susitikimai buvo netikėti, nelaukti. Kaip romane, kaip filme. Rodos, vienas kitą vijomės, sekėme. Kažkoks nujautimas mus suvedavo tai gatvėje, tai traukinyje, tai restorane. Jis vis man sakydavo, kad Dievas jam padeda mane surasti ir juokaudamas grasindavo, kad ir norėdama nuo jo nepabėgsiu. Pa karo susitikome Salzburge, muzikos festivalyje, ir ten būdami, mudu susižiedavome. Jis gavo darbą Ruppone, dirbo informacijų skyriuje. Tarnyboje greitai kilo ir pasiekė aukštą postą. Šiai įmonei jis dabar atstovauja Amerikoje.

Susižiedavau, pagauta nuostabios muzikos romantikos, negalvodama apie vedybas. Nenoriu tavęs varginti savo tolimesnio audringo gyvenimo pasakojimais, nes jie tau gali būti neįdomūs. Bet jei turi kantrybės, eikime į restoraną, išgersime kavos. Be to, jau ir priešpiečių metas".

Mes sėdėjome dangoraižio viršūnėje, ir ratu besisukantis restoranas atvėrė nuostabiai gražius Niujorko vaizdus. Reino vynas atgaivino. Ji tęsė pasakojimą toliau.

"Pasakysiu, kad tėvai buvo teisūs, nenorėdami, kad aš draugaučiau su svetimtaučiais. Vis prisimenu jų pasakymą: kas tėvų neklauso, valgo duoną sausą. Susižiedavau, netikėdama, kad ištekėsiu, o ištekėjusi, kažkokiu nujautimu maniau, kad ilgai su juo negyvensiu. Viskas buvo gerai, meilė žydėjo, iki susilaukiau pirmosios dukros. Prieš vestuves mudu juokaudami ne kartą kalbėjomės, kad jei bus mergaitė, ją krikštysime katalike ir mokysiu lietuviškai kalbėti, o jei berniukas, tai bus liuteronas ir vokietukas.

Kartą mus aplankyti atvažiavo jo tėvai. Mūsų pirmosios mergaitės vardas yra taip pat Birutė. Ji, žaisdama su uošvių atvežta lėlyte ir ją migdydama, uždainavo lietuvišką dainelę "čiūčia-liūlia". Ir užvirė audra. Tėvas pašėlo, tai išgirdęs. Visu balsu ir pykčiu pritarė ir jo žmona. "Was ist los, was ist los!" — užgriaudė, tartum perkūnas. Mano vyrui, matyt, išsigandus, pradėjau aiškinti, kad aš moku daug kalbų, tai ir vaikus mokysiu. Kas čia blogo? Su viena vokiečių

kalba toli nenukeliausi, — stipriai atkirtau. Be to, ji lietuvaite, lietuvis motinos dukra.

— Lietuvos nebėra, ji rusų okupuota. Be to, tai mažas kraštas, dabar ten visi rusiškai kalba, — mano uošvis griaudė perkūnais, kad net cigaras iš burnos iškrito.

Prisiminiau kadaise girdėtą pasakymą, kad "kvailas, kaip vokietis po pietų", ir, pasakiusi kiek piktesnį lietuvišką žodį, pasiėmusi už rankos mergaitę, išėjau verkdamą iš kambario.

— Adolfai, Adolfai! — ėmė šaukti tėvas, — ar tu girdėjai, kas čia darosi? Donnerwetter! Donnerwetter!

Girdėjau, kad jie garsiai kalbėjo, ginčijosi. Pirmoji atėjo uošvienė į mano kambarį ir ėmė meiliai kalbėti, teisinti savo vyrą, kad jis per daug alaus išgėręs, kad jis labai nervingas, daug nuo Hitlerio kentėjęs. Po kurio laiko atėjo ir uošvis. Jis atsiprašė.

Bet po to atsitikimo ir Adolfas pasikeitė. Jau nebe tas herojus, pavergęs širdį iš pirmo žvilgsnio. Tėvai ėmė mus dažniau lankyti. Gimus antrai mergaitei, aš nusileidau, ir ją pakrikštijom Erikos vardu. Trečiąją mergaitę pakrikštijom Danguole. Susilaukę antros mergaitės, turėjom persikelti gyventi į miestą, kur uošviai gyveno. Nesuradę buto, apsigyvenome pas juos. Adolfas gavo paaukštinimą tarnyboje ir buvo paskirtas didelės įmonės vicedirektorium. Jo prašoma, sutikau pasilikti uošvijoje, tikintis, kad čia ilgai negyvensime — jam mokant gerai angliškai, gal persikelsime gyventi į Ameriką.

Kol dar uošvienė mokytojavo, buvo ne taip blogai. Nors pusdienį buvau viena. Bet kai ji išėjo į pensiją, nebesutalpom vienoje virtuvėje. Nuolat buvo erzelis. Ką tik aš bedarydavau, viskas buvo negerai, "lietuviškai". Ta lietuvybė buvo linksniuote linksniuojama. Sekmadieniais virdavo kova dėl bažnyčios, nors su Adolfu buvome susitarę, kad vieną sekmadienį einame į katalikų, kitą į protestantų bažnyčią. Dabar Adolfas dažnai išvykdavo tarnybos reikalais, mažiau namie būdavo. Aš likau su mergaitėmis kryžminėje ugnyje. Buvau kalta ir dėl to, kad nesusilaukiau berniuko. Kokia gi bus

ateitis jų giminei, kas neš herbų vėliavas... "Alles verloren, alles verloren", kartą, per daug išgėręs alaus, skundėsi uošvis.

Gavau žinią iš Lietuvos, kad mano tėvai yra gyvi ir gyvena Sibire. Pradėjau jiems siųsti siuntinius. Siunčiau giminėms ir Lietuvoje. Adolfas visa tai žinojo. Jis nei trukdė, nei pritarė. Bet kai sužinojo uošviai, užvirė didžiausia audra. "Jie duonos turi ir badu nemiršta... negi gali išmaitinti visą Sibirą ir Lietuvą. .." — jie man vis primindavo gana pikta. O Adolfas vis dažniau užsimindavo apie taupymą, prikišdavo, kad aš per daug išlaidi.

Dainavau liūdnas dainas mergaitėms, guodžiausi maldoje. Gyvenimas pasidarė kartus. Laukiau tik dangaus pagalbos ir palaimos.

Kartą nugirdau, kad uošviai, skaitydami laišką, vis dažnai minėjo Lietuvą ir lietuvius. O vakare, jų sūnui grįžus namo ir visiems susėdus prie vakarienės stalo, uošvis pasakė džiaugsmingą naujieną, kad gavo iš sesers laišką. Jos visa šeima buvo apsigyvenusi Lietuvoje, paskui ištremta į Sibirą, po to grąžinta į Lietuvą, iš kur atvyksta į Vokietiją. Klausė, ar mes galėtume juos laikinai priimti. Pirmoji šūktelėjau aš, kad reikia priimti. Džiaugsmingai pritarė ir mano dukterys. Nusileido abejojanti uošvienė ir Adolfas.

Kai po kurio laiko atvyko į Miuncheną uošvio sesuo su šeima, jų pasitikti nuvažiavo į aerodromą Adolfas ir jo tėvai. Aš pasilikau namų ruošai.

Tu netikėtum, koks buvo džiaugsmas, jiems susipažinus su manimi ir mano dukromis. Adolfui mane pristačius ir pasakius mano vardą, jie visi keturi sušuko, kad net langai sudrebėjo: "Birutė!... Birutė!... — tai tu lietuvaite..." Šiuos žodžius jie ištare labai gražiai lietuviškai. Tuoj pasklido po kambarį lietuvių kalba. Aš, mano mergaitės ir keturi svečiai bučiavomės, šaukėm iš džiaugsmo. Adolfas ir jo tėvai žiūri, nesuprasdami, kas čia darosi.

Kai susėdome prie vaišių stalo, uošvio sesuo ėmė pasakoti, kad rusams okupavus dalį Vokietijos, kur jie gyveno, ištiko ba-

das. Juos pasiekė žinia, kad būriai traukia į Lietuvą, nes ten žmonės, patys daug neturėdami, atitraukia nuo savo burnos duonos kąsnį, kad galėtų pasidalinti su badaujančiais vokiečiais. Ir taip ji su vaikais iškeliavo (vyras žuvo kare). Lietuvą pasiekė basi, apiplyšę, nuvargę, išbadėję, vos kojas galėdami pavilkti. Lietuvoje tuoj atsigavo, pradėjo mokytis lietuvių kalbos ir taip išgyveno kelerius metus. Kai 1954 m. buvo didysis trėmimas į Sibirą, ištrėmė ir juos. Bet su lietuviais gyvendamas nepražūsi. Jie vieningi, kultūringi, pamaldūs, viskuo, ką tik turi, su kitais dalinasi. Taip mes išsilaikėme Sibire; grįžę į Lietuvą, pagyvenome dar metus ir dabar čia laimingai atsidūrėme. Baigusi pasakoti, pakėlė vyno taurę už Lietuvą ir lietuvius.

Kitą rytą mūsų namuose skambėjo lietuvių kalba. O koks pasidarė uošvių gerumas ir saldumas! Švytėjo ir Adolfas, vadindamas mane princese lietuvaitė. Aš vėl pasidariau jo gyvenimo džiaugsmas.

Praėjus mėnesiui po svečių atvykimo, aš ir mano mergaitės buvome išviliotos visokiems reikalams į miestą. Kai grįžome namo, mums buvo paruošta staigmena. Ant stalo tarp žvakių buvo pastatyta Lietuvos trispalvė, šalia didelis tortas, papuoštas lietuviškomis spalvomis. Adolfas ir uošviai mus pasitiko išskėstomis rankomis, ir uošvis lietuviškai pasakė: "Tegyvuoja laisva Lietuva!" Mat buvo Vasario šešioliktoji. Po pietų visi giedojome Lietuvos himną. Uošviai laikė rankose jo vertimą. Baigėme malda. Uošvio sesuo pasisakė, kad gyvendama Lietuvoje ir Sibire, buvo labai sužavėta lietuvių pamaldumu ir, kunigo paruošta, priėmė katalikų tikėjimą. Po to, ji pradėjo giesmę "Marija, Marija". Visi verkėme. Verkė suširdinę ir uošviai.

Po vaišių uošvienė pakvietė mane į savo miegamąjį. Ten ant lovos ir kitų baldų buvo iškloti visokiausių gėrybių. Tai buvo paruoštos dovanos mano tėvams Sibire, giminiams Lietuvoje ir jos vyro sesers draugams lietuviams.

Kai dabar parašysiu laišką tėvams į Sibirą, jie supras mane ir atleis dukrai palai-

dūnei, nepaklausiusiai tėvų valios. Adolfas ir uošviai uoliai kas antrą sekmadienį lankė katalikų bažnyčią, o aš su dukromis kas antrą sekmadienį eidavome į liuteronų bažnyčią.

Pagyvenus drauge visai šeimai, mus atkėlė į Niujorką. Už kelių mėnesių mus aplankyti atvyks uošviai. Kaip būtų įdomu, kad ir tu tada atvažiuotum".

Daug kartų apsisuko dangoraižio restoranas ratu, keitėsi žmonės prie stalų, tyliai skambėjo muzika. Susidaužė dvi kristalinės vyno taurės, ir mes užvertėme vienos moters, gražiosios lietuvaitės princesės, dienoraščio lapus.

Pavasarijantis didmiestis skendo popiečio vėsumoje. "Dievas sukūrė tautas, tad reikia jų ir laikytis", spaudė ranką gražioji princesė, vietoje pilies, atvėrusi dangoraižio duris.

Redakcijos priedas. Šiame vaizdelyje matėme religiška ir tautiška mišrios šeimos problemas. Ar jos liko išspręstos? Atrodo, kad tautinę problemą lyg ir išsprendė tas atsitiktinis įvykis, bet kaip su religine problema? Gali atrodyti, kad ir ji buvo gražiai išspręsta, susitarus vieną sekmadienį eiti į katalikų bažnyčią, o kitą į protestantų. Bet reikia neužmiršti, kad katalikai yra įpareigoti kiekvieną sekmadienį dalyvauti Mišių aukoje, kurios protestantų bažnyčioje nėra. Ekumeninis sąjūdis yra labai gražus dalykas, bet jis nereikalauja atsisakyti savo tikėjimo nuostatų ir įpareigojimų.

• Indijos 21-je vyskupijoje dirba apie 10.000 indų katalikų kunigų. Iš jų 6 tūkstančiai yra kilę iš Keralos. Iš 44.000 indų seselių vienuolių net 32.000 kilusios iš tos pačios pietinės Indijos valstijos.

• Arkivyskupą Oscar Arnulfo Romero, 62 m., kovo 24 d. nušovė teroristai, kai jis aukėjo Mišias Salvadora sostinės koplyčioje. Tai buvo iškilis asmenybė. 1979 metais jis buvo pasiūlytas kandidatu Nobelio taikos premijai. Jo nemėgo kraštutiniai dešinieji, nes jis ryžtingai gynė žmogaus teises, bet jis neitiko ir kraštutiniams kairiesiems, kurių prievartos veiksmus jis griežtai smerkė.

Ką man reiškia tikėjimas

Daina Kamantaitė

"Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo vienatinį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą. Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas" (Jn 3, 16-17).

Tikėti reiškia laikyti tiesa kokį nors dalyką, pasiremiant Dievo tvirtinimu ir autoritetu. Tai yra religinis tikėjimas. Yra ir kitokių tikėjimų. Pavyzdžiui, mes tikime, kad yra Lietuva, nors mes, jaunesnieji, ten nesame buvę ir jos nesame matę. Mes tikime, pasiremdami tėvų ir mokytojų tvirtinimu bei autoritetu.

Tikėjimas skiriasi nuo *žinojimo*. Žinojimas yra tada, kai mes laikome tiesa kokį nors dalyką dėl to, kad jį matome, pažįstame, suprantame, patiriame, galime įrodyti.

Man (manau, kad ir kitiems) yra sunku suprasti tikėjimo tiesas, bet aš bandau elgtis taip, kaip šv. Paulius, kuris sako: "Tikėjimas laiduoja mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę, kurios nematome" (Žyd 11, 1). Tikėjimas mums įrodo tokias tikroves, kurių gamtos mokslai negali suvokti ir įrodyti. Pavyzdžiui, tik tikėjimas mums gali pasakyti, kad pasaulis buvo Dievo sutvertas, kad mes esame skirti amžinam gyvenimui. Mūsų tikėjimo pagrindai yra Kristaus apreikšti ir aprašyti Evangelijose. Žmogus, turėdamas laisvą valią, gali tikėti, bet gali ir netikėti. Tikėjimas yra būtinai reikalingas, norint pasiekti amžinąją laimę.

Reikia dar pastebėti, kad tikėjimas su savo tiesomis ir normomis mums daug pa-

deda ir šio gyvenimo problemas sprendžiant. Tikėjimas mums parodo tikrąjį gyvenimo kryptį ir apšviečia kelią, kuriuo turime eiti. Jis duoda atsakymus į daugelį klausimų, kurių nepajėgia išspręsti nei gamtos mokslai, nei filosofija. Jis mums duoda jėgos, kantrybės, suteikia džiaugsmo bei vilties sunkiose gyvenimo aplinkybėse.

Aš tikiu evangelistų skelbiamą Dievą, viso pasaulio ir mano gelbėtoją bei galutinę tikslą.

Iš jaunųjų lietuviukų poetinių bandymų

Mūsų išeivijos jaunimas labiau yra linkęs rašyti eilėraščius, negu straipsnius ar noveles. Mat, sekant dabar madingomis kryptimis ir vartojant modernią eilėraščio formą, gal ne taip pastebimos kalbos klaidos ar ne ta prasme pavartoti žodžiai.

Taip pat ir mūsų lietuviukai anapus Atlanto jau mėgina rašyti ta modernia forma. Čia supažindinsime skaitytojus su kai kuriais jų poetiniais mėginimais.

*

RITA DAMBRAUSKAITĖ

IŠ SPEKTRO

*žydros
neužmirštuolės prieškambarėje
baltam moliniam puodelyje*

*geltonai
nudažė namą sūnus
pirmam piešinį ant sienos*

*žalia
mūsų mamos skara
per tolstanti traukinio langą*

*balta
tėvo galva
ant svetimo priegalvio*

juodas
brolio švarkelis
senoj mokyklinėj nuotraukoj

rudos
sesers akys
prašančios atleidimo

raudonos
šermukšnių uogos
per visą mišką per lietu

pilkas
tavo veidas temstant
mediniuose laiko rėmuose.

* * *

Taip niekas nesibaigia. Už miškų
yra dangaus pradžia, nors kelio galas.
Nors vakarinis varpas ritmą kala
gyvųjų eisenai. Už didmiesčio kapų –
ramunių laukas ir gyvųjų sodai –
lig apsvaigimo šviesios dienos bus!
Dainos motyvą, gaudų ir vienodą,
šilkinis vėjau, man tada atpūsk,
kai nežinosiu jau, kuo betikėti
po šitiek metų, miestų ir kalnų –
– Atpūski gaudų ir vienodą lietu,
jo šiluma – žydėjimas delnų.

VANDA GIEDRYTĖ

ĮKVĖPIMUI

Ką atneši šiandieną
tu į manąją širdį? . . –
Aš maldauju tik vieno:
jei gali, tai sušildyk
tu ją savo šviesa –
teišnyksta šešėliai,
ir tegu aš visa
pasinersiu ir vėlei
svaigiame siautime
tavo dieviško kraujo,
ir tegu aš jame
vėl atgimsiu iš naujo... –
Ir mintis suplasnos

tarsi paukštė prieš skrydį,
kai širdis suliepsnos,
tavo šviesą išvydus. . .

Tad atneški šiandieną
tu į manąją širdį
spindulėlį, nors vieną. . . –
Ir sušildyk. . . sušildyk. . .

* * *

Turėkim visad atsargoj
po gerą, švelnų
žodį
kiekvienam prakalbintam
ar mus prakalbinusiam.
Turėkim atsargoj
po skaidrų, šiltą
šypsnį
liūdinčiam ir linksmam;
pažįstamam ir nepažįstamam.
Turėkim visad atsargoj
širdy
tos įstabios šviesos,
kuri nematomu stebuklingu tvarsčiu
priglustų prie svetimų žaizdų,
išgydydama jas. . .
Turėkim visko po truputį atsargoj,
nes nežinia,
kada ir kur, kada ir kam
gyvenimo kely
ko nors pritrūkti gali. . .

KORNELIJUS PLATELIS

FONTANAS

Akis žvelgia į pilką apsamanojusi dangų
vasaros naktimis
iš gelmių trykšta ašaros virsdamos perlais
ant bronzinės vandenų moters krūtinės
o tinklainė įamžinus ją negyva – nešiojasi
vėjai
besijuokiančius veidrodžius
apsamanojus akis: plūduriuoja
pūvantys lapai bet oras skaidrus

ir vanduo tarsi pirmą pasaulio tvėrimo
dieną

*bet pažvelk:
kraujai nori išstrykšti iš miegančio luito
ir ugnies raidėmis kalbėti apie gyvybę
kuri akmenį pasiliko ir pėdų galvijo
jis ėjo čia gerti
bet krito pakąstas šalnos.*

TYLA

*Skaidrus ir skambantis
Plūsta pro langą šaltis
Į mano baltą kambarį*

*Ir apgaubia jo vidury
Laukianti tylų žvilgsnį
Užgipsuotomis ausimis*

*Už lango medžio šaka
Tarsi išganingas ženklas
Kurio prasmė pamiršta*

*Bet štai nelauktai ant šakos
Nusileidžia nedidelis paukštis
Ir jis dabar užgiedos*

Negirdinčiam mano žvilgsniui. . .

• Bolivijoje šūviu į galvą nužudytas jėzuitas kun. Luis Espinal, laikraščio "Aqui" redaktorius. Jo kūnas rastas skurdžių rajone, kur jis kitados darbavosi. Lavone — kankinimo žymės. Nužudytas La Paz mieste. Velionis buvo peršautas 17 kartų. Buvo 48 m. amžiaus. Socialinį klausimą uoliai kėlusio jo laikraščio įstaiga prieš kiek laiko buvo dinamitu išsprogdinta.

• Vakarų Vokietijos organizacija gelbėti raupsuotiesiems parėmė net 250 projektų 38-se kraštuose Afrikoje, Azijoje ir Lotynų Amerikoje.

• JAV sielovados muzikų sąjungos suvažiavime Miami mieste balandžio 14-17 d. dalyvavo apie 1000 muzikų.

• Liurde, besiruošiant 1981 m. tarptautiniam Eucharistiniam kongresui, bus naujai pertvarkytas geležinkelis, išdrenuota 20 akrų lauko prieš grozą ir įrengtas 180 kvadr. pėdų ekranas skaidrėms ir dokumentams rodyti.

Praeitis kalba

P. D.

Tai trečioji knyga, daug pasakanti apie kunigą Zenoną Ignonį-Ignatavičių, jo veiklą ir vidaus pasaulį. Pirmoji jo paties Italijoje gyvenant parašyta knyga buvo "Dio degli eserciti". Antroji, parašyta poeto Klemenso Jūros Brazilijoje ir išspausdinta JAV, buvo "Monsinjoras". Joje aprašomas to uolaus kunigo ir didelio lietuvio patrioto visas gyvenimas, daug kur pasinaudojant paties prelado Zenono Ignatavičiaus užrašais ir pasakojimais. Ši trečioji knyga "Praeitis kalba", galima sakyti, paties kun. Zenono parašyta, nors spaudai paruošta Klemenso Jūros pagal kun. Z. Ignatavičiaus dienoraštį, kai jis buvo lietuvių batalionų Gudijoje karo kape-lionas. Tačiau su dideliu pasiaukojimu jis ten aptarnaudavo ir civilinius gudus, vokiečius, rusus ir lenkus katalikus. Ne kartą jis rizikavo net gyvybe dėl Geštapo neapykantos gudų, rusų bei lenkų partizanams.

Knyga, kad ir netiesiogiai, daug pasakoja apie mūsų lietuvių karių gyvenimą, drąsą, moralę ir mokėjimą sugyventi su gudais, kitados priklausiusiais Lietuvos Didžiajai Kunigaikštijai.

Anot Kl. Jūros, knygoje *praeitis kalba* apie anų baisiųjų laikų pasaulį, aidintį kanonadomis ir apie krauju bei ašaromis primirkusią Gudiją. Iš knygos lapų į mus žvelgia Kristaus karys, apaštalas, kurio paprastumą ir dvasios didingumą anų baisių laikų sąlygomis mums sunku besuprasti. Pluoštelis dienoraščio lapų jį parodo su žmogiško-

mis silpnybėmis, baimės ir pavojų apsupta. Bet taip pat parodo ir jo drąsą bei pasiaukojimą nuolatinėje šiurpių įvykių versmėje. Matome jį kovojantį su neišvengiamomis karo pasekmėmis: sužlugusia morale, didelės nelaimės nešančiu girtavimu, silpnėjančia religine praktika. Jo švento gyvenimo kelias perdėm nudažytas aštriais dygliais ir dvasine kančia nepasisekimuose, ypač tais momentais, kai jausdavosi nepajėgus visiems padėti nelaimėse, kančiose, varguose. ...

Jeigu jis būtų buvęs kokios nors didelės tautos sūnus, apie jo asmenį būtų kuriamos legendos, jis būtų keliamas į altorių garbę. Tikrai Zenonas Ignatavičius buvo šventas kunigas, degęs sielų gelbėjimo uolumu, nesibijęs net įvairių pavojų savo gyvybei.

"Klajūno dalia"

Alė Rūta

Išstumti iš tėvynės, žinoma, esame klajūnai, klajokliai, bastūnai, keleiviai, pakeleiviai ir kitais panašiais vardais pavadinti ar pasivadinę. Jei B. Raila "Bastūno maišto" straipsniuose pyksta ir maištauja dėl įvairių gyvenimo negerovių, tai poetiniuose išsiskyimuose Vincas Nekė tik pasiduoda "klajūno daliai", ramiai, rezignuodamas, besigavindamas vien svajonėmis ir prisiminimais iš gerų jaunystės laikų.

"Mintys, kaip gublės, į praeitį skrido
Senų atminimų sapne. . ." (15 psl.)

Visa šita iš išorės patraukli knyga yra dar vienas aidas, dar viena daina, ar giesmė, ar gilus atsidusimas jaunystei palydėti, mūsų tėvynės dalia padejuoti, gražiais laisvės vaizdais pasigrožėti ir, nepasidavus pesimizmui, stoviškai priimti egzilo saulėlydžio metus.

"Iš laimės dienelių nupinsiu grandinę
Ir ja pažabosiu vargus! ." (15 psl.)

Gera, kad autorius nuoširdus, neperdąs, nesisivaidęs tuščiais žodžiais, kaip kartais patriotiškai nusiteikę eiliuotojai: kovosim, apginsim, atgausim, žygiuosim, laimės-

sim. .. Šis autorius (deja, tik slapyvardžiu Vincas Nekė) yra jautriai išgyvenęs gimtinės laisvės laikus, savo jaunystės dienų bei svajonių grožį ir nuoširdžiai, skausmingai išgyvenęs į tremties klajojimų šaltas, šiurkščias, galop riedančias dienas; ir visa tai jis mėgina išsakyti tradicinės eilėdaros forma (kuri buvo madoje dar mūsų laisvės laikais), neieškodamas naujumo, nešokiruodamas "ramia vaga besiliejančios savo dainos" modernių žodžių ar eilučių bandymais. Ramus poetinės sielos lietuvis lieka pat; sau ištikimas ir pastovus. Sakoma, kad lietuviai — poetų tauta. "Klajūno dalia" dar kartą šį posakį patvirtina; sunkūs egzilų išgyvenimai davė ne vieną panašią poezijos knygą.

Šios knygos turinys — viskas apie praeitį ir viskas su nostalgiku palydėjimu: praėjo, prabėgo, sudiev, negrįš, išnyko kaip sapnas. . . Tai, žinoma, ir filosofškai, ir tikroviškai teisinga; toks gyvenimas, prašvitęs vaikyste, jaunystėje nužydi ir praeina. ...

"Snieguotos viršūnės, kalnai tolimi
Pasveikins mirties dvelkimu;
Ir mirštant, triskart bus labiau mylimi,
Ir amžiams nutols su skausmu". (22 psl.)

Šios pacituotos eilutės taip pat priklauso prie filosofinių atskambėjimų, kurių knygoje vietomis įbarstyta tarp kitų motyvų. Šiaip jau melancholiškoje rinkinio nuotaikoje pasitaiko ir tokių optimistinių posmelių:

"Ir aš neliūdėsiu, kol jaunas esu —
Jaunystė, draugė nuolatinė prie šono:
Mane ji, o aš ją per pasaulį nešiu
Tarp žemės klampynių ir saulės dirvonų".
(18 psl.)

Autoriaus gal turima galvoj dvasinė jaunystė, kuri kartais išlieka net iki senatvės ir mirties.

Gamtos, tėviškės, klajonių, švelnūs religiniai ir filosofiniai motyvai įpinami beveik į kiekvieną eilėraštį, nors jie, neapibrėžtų temų ar emocijų, aprėminami vienu koku gražiu pavadinimu: tyrilaukių džiaugsmas, draugė, gublės mirtis, alfa ir omega, vargo sukury, gūdi naktis, nerami diena ir t.t.

Knyga sudaryta iš dviejų skyrių: "Po tėviškės dangum" ir "Svetimos šalies lau-

kuos". Perskaičius lieka įspūdis, kad pirmojo skyriaus eilėraščiai, kurie daugiau išplaukę iš jaunystės ir tėviškės, yra labiau pavykę, šiltesni, tikresni poetine prasme, negu antrojo skyriaus — tremties klajonių išgyvenimai.

Vieni iš gražiausių rinkinio eilėraščių yra "Nekė" (upės vardas) ir "Tėviškės sodas".

"Nutirpo ledai jau nuo veido Nekės,
Ir vėl ji saulutės laisva spinduliams.
Ir vėl pro šlaitus ir žolynus tekės,
Vėl tars ji pavasario džiaugsmo garsams.
(Pritars? A.R.)

Platus ir galingas Nevėža esi,
Iš valsčių trijų tu sugaudai aidus,
Tu kalnus Aukštaičių neri gelmėse
Ir tyliai liūliuoji nendrynus žalius.

Nevėža! Tavųjų tamsių vandenų
Nekė niekuomet juk išsemt negalės —
Užteks jai čiurlenti ramiai, pamažu,
Per amžius vienodai, nekeičiant tėkmės".
(28 psl.)

Necituojant ir viso šio ilgo eilėraščio, jau matyti formos ir vaizdų derinys, sugau-
nant mylimos upės gyvastingumą, plaukian-
tį poeto prisiminimuose, tėviškės ilgesy. Tas
pat ir eilėrašty "Tėviškės sodas":

"Paprūdėj tarp karklų lakštingala kliauga,
Giesmė stebuklinga perskrodamą tylą,
Telėtniko slėnis, šilkuos išsimaudęs,
Tarytum nuo žemės į debesis kyla.
Suvilgytos ašarom pienių galvutės
Ir medžių šešėliai, sukritę ant žemės,
Atrodo, kad verkia. Atrodo, kad liūdi,
Kai viskas iš saulės tik šypseną semia.
Ak, tėviškės mylimas senasai sode!
Kiek laimės drugelių tarp medžių klajojo. . ."
(30 psl.)

"Klajūno dalia" ne tik skoningai meniškai išleista knyga, bet maloni ir turiniu; maloni ta prasme, kad nėra čia pretenzijų nei melo, o tik nuoširdus žmogaus klajonių išsakymas paprasta poetine forma.

Vincas Nekė. KLAJŪNO DALIA. Eilėraščiai. Autoriaus leidinys 1980 m. Aplankas dail. Ados Korsakaitės-Sutkuvienės. 102 psl., kaina nepažymėta.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

* "Tiesoje" komunistų partija šaukia, kad būtina visoje Lietuvos respublikoje panaudoti visus esamus rūmus, draugijų patalpas, knygų rinkyklos, sporto sales politiniam auklėjimui plėsti. Ypatingai kreipiamas dėmesys į kaimo knygų rinkyklas, kurios vadinamos rajonų centrinių knygų rinkyklų skyriais. Komunistų partija per jas vykdo savo uždavinius. Prievara verčia žmones jas lankyti, skaityti komunistinę spaudą, tikėdamiesi iš žmonių partijai ištikimybės. Paskutiniu laiku kaimuose komunistai įkūrė 1665 knygų rinkyklas. "Tiesa" džiaugiasi, kad jas lanko 820 tūkstančių skaitytojų. Į jas be kaimo mokytojų, gydytojų, ūkio vadovų, užsuka iš baimės ir eiliniai laukų bei kolūkių darbininkai.

* Išspausdintas pirmasis mūsų mokslinis rankraštyno aprašymas, kurį redagavo A. Ivaškevičius. Ateityje bus spausdinama daugiau iš Vilniaus knygų rinkykloje turimų 180 tūkstančių vienetų. Vilniuje sukaupta daugiausia Pabaltijo pergamento rinkinių. Taip rašoma "Pergamentų kataloge", kuris turi 40 lankų.

Pergamentas labai gerai išdirbta gyvulinio oda, kuri naudota rašymui, kol nebuvo atrastas popierius. Seniausiais datuotas pergamentas 1187-1193 m. Ant jų parašytos senos rankraštinės knygos, valstybiniai aktai, teisiniai dokumentai ir kt. Pagrindinė kalba — lotynų, bet taip pat rašyta gudų, lenkų, vokiečių ir prancūzų kalbomis.

* Žvejyba Lietuvoje yra vienas iš seniau-

sių verslų. Kaulinių ir raginių žeberklų randama jau iš poleolitinio ir mezolito laikų. Neolite žvejota liepų plaušų tinklais, prie kurių buvo pririštos pušies žievės ir beržo tošės plūdės.

Apie žvejybą Baltų kraštuose pirmosios užrašytos žinios anglų sakso keliautojo Vulfstan. Jis buvo labai nustebęs, pamatęs žmones apsiautčius žvėrių kailiais ir iš po ledo traukiančius žuvis. Jie prie virvelės turėjo prisirišę gintaro plokšteles. Gintaras buvo mūsų protėvių pirmosios blizgės.

Lietuvos užšalusiuose ežeruose iš po ledo daugiausia būdavo pagaunamos lydekos. 1919 m. Drūkšių ežere, ties pilies sala, blizge buvo sužvejota dvidešimt su puse kg lydeka. 1974 m. Vištyčio ežere vietos gyventojas A. Juknevičius su sūnum darbavosi apie valandą, kol ištraukė iš po ledo 22 kg ir vieno metro dvidešimt keturių centimetrų ilgio lydeką. Tai buvo šio šimtmečio Lietuvoje didžiausias laimėjimas.

1971 m. Kauno mariose iš po ledo buvo sugauta lydeka. Ji nebuvo didžiausia, tik 10 kg ir 103 cm ilgio, bet pagal jos žvynus nustatyta — dvidešimt metų amžiaus.

Per speigus ir šarmas sužvejotos lydekos po ledu, sakoma, yra pačios skaniausios. ("Mūsų gamta")

* Kapsuko miesto centre pastatytas gėlėms auginti šiltadaržis. Jį suplanavo architektas Jonas Samulionis. "Tiesa" rašo, kad čia auginama labai daug įvairių gėlių, kurias perka puokštėmis miesto gyventojai.

* Šiaulių miesto "Aušros" muziejuje galima pamatyti šimto devyniolikos laikrodžių rinkinį. Muziejaus istorijos skyriuje yra tūkstantis dokumentų apie slaptų mokyklų "daraktorius" ir knygnešius. K. Gedaminkas padovanojo muziejui savo gamybos muzikos įrankius. Z. Bardauskas — senų pinigų rinkinį. Tai retenybės, kurias galima pamatyti tik Šiaulių muziejuje. ("Tiesa")

* Lietuvos dailės muziejuje Vilniuje kovo mėn. vyko iš Afrikos valstybės Ganos dailininkės Sharlot Heigan dailių audinių paroda. Vilniečiai pirmą kartą turėjo progos susipažinti su Afrikos menu.

* Alytaus meno kultūros namų saviveiklininkų grupei "Sprigtas" suteiktas liaudies vieneto vardas. Jie sėkmingai pasirodė meno šventovėje Ufoje ir Maskvoje. Nuo jų neatsilieka taip pat Kapsuko, Trakų, Vievio ir kt. vienetai, kurių Lietuvos respublikoje priskaičiuojama iki 720.

* Tarybų Lietuvos mokslinio tyrimo centrai daugiausia susibūrę Kaune, Laisvės alėjoje, kurių čia priskaičiuojama net šeši. Laboratorijose dirba žymūs lietuviai mokslininkai. Vienas iš didžiausių Tarybų Lietuvos mokslinio tyrimo centrų yra "Fizinių - techninių energetikos uždavinių institutas". Institute yra 17 laboratorijų, kuriose dirba per 700 žmonių, iš jų 220 moksliniai bendradarbiai. Lietuvių mokslininkų duomenys buvo panaudoti, statant pirmąsias atominės jėgaines. Institute dirbantys pasirinkę sau šūkį: "Mokslas — gamybinė jėga".

* "Tiesa" džiaugiasi, kad Tarybų Lietuvos vaidintojai ir žymiausi meno vienetai bei solistai atlieka programas užmirštuose Lietuvos kampeliuose. Jie susitinka su paprastais žmonėmis, kalbasi apie meną ir jo kelius pas juos. Prieš porą savaičių pagarsėjęs Lietuvos respublikoje solistas Vaclovas Daunoras lankėsi Joniškėje. Netoli nuo čia jo gimtinė — Žagarė. Kartu su juo dalyvavo ir dailiojo žodžio skaitytojas Arnas Rosenas, Kauno teatro valstybinis choras, solistas V. Noreika ir kt.

* Kiekvienas kolūkis turi partinę komunistų grupę, kuri turi didelę galią kolūkio vadovavimui. Ši grupė tikrina kolūkio valdybos veiklą. Jinai parenka vadovaujančius asmenis, kurie turi priklausyti partijai. Pavyzdžiui, Kapsuko rajono "Tarybų Lietuvos" kolūkyje yra penki prityrę darbų vadovai — jie visi komunistai. Jie neišklauso kolūkiečių nusiskundimų darbo sąlygomis ir elgiasi su jais, kaip kalėjimo prižiūrėtojai. "Tiesa" rašo, kad buvęs kiaulių komplekso vedėjas pavaduotojas komunistas A. Valenta dėl grubaus elgesio, nemokėjimo sugyventi su darbininkais buvo pažemintas pareigose. Komunistas V. Pečiulis nesiskaitė su kolūkiečių reikalavimais, todėl partinė vadovaujanti grupė jį iš pareigų pašalino.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

DĖSNINGAS TĖRA ALTAS

St. Barzdukas 1980. II. 1 "Draugo" kultūrinio priedo straipsnelyje "Altas ar Alta" teigia, kad "Amerikos Lietuvių Tarybos" santrumpa tariama dvejopai: *Altas* ir *Alta*, o jis pats daugiausia rašęs ir kitiems patariąs rašyti *Alta*.

Taigi St. Barzdukas pasisako už šios santrumpos formą *Alta* (nors jis ir ne vien ją tevartojęs).

Tos institucijos santrumpinis pavadinimas ilgą laiką buvo *Altas*, bet prieš kurį laiką bene pačioje įstaigos raštinėje imtas keisti *Alta* ir ją siuntinėti spaudai. Matyt, buvo susidaryta dirbtinė teorija, kad ši santrumpa turinti baigtis *-a* galūne, nes žodinės samplaikos, iš kurių ta santrumpa kilusi, paskutinis žodis (*taryba*) baigiasi *-a* galūne.

Bet mūsų santrumpų sandaro ir raidos dėsnius geriau atliepia *Altas*.

Mat, raidinė santrumpa, imama dažniau ir plačiau vartoti, mūsų kalboje, ypač sakininėje vartosenoje, įgauna galūnę, nes ir šiaip mūsų kalbos žodžiai turi kaitmenines galūnes. O ta galūnė atsiranda ne pagal kokią iš anksto susidarytą atskiro žmogaus teoriją ar apgalvojimą, iš ko santrumpa kilusi, bet tiesiog pagal mūsų kalbos garsų ir žodžių darybos bei kaitybos dėsnius; ir pats St. Barzdukas teisingai pažymi, kad forma *Altas* "yra susidariusi savaime". Šio susidarymo pagrindas yra formalus kalbinis: raidinė santrumpa *ALT* baigiasi kietu priebal-

siu *t*, po kurio mūsų kalboje, verčiant šią garsinę samplaiką žodiniu vienetu, garsų sekos dėsniais turi eiti galūnė *-as*. Iš čia *Altas*, *Alto* ir t.t. Taip pat juk ir *BALF* imtas vadinti *Balfu* (vardininkas *Balfas*), nors daugumas nežino ir negalvoja, iš kurių žodžių jis sudarytas. Čia mūsų kalbos jausmas elgiasi taip pat, kaip ir sagstant galūnes prie kietu priebalsiu besibaigiančių svetimų kalbos žodžių, paskolintų į mūsų kalbą (plg. *ponas*: pan, *Berlynas*: Berlin, *piknikas*: picnic).

St. Barzdukas, atrodo, nori formą *Alta* pateisinti santrumpinėmis formomis *Elta* (Lietuvos telegramų agentūra) ir *Defa* (*DEFA*—Deutsche Filmakziengesellschaft). Bet šios formos visai nerodo, kad *ALT* žodinė santrumpa turėtų būti *Alta*. Formos *Elta* galūninė *-a* yra pradinė raidė paskutiniojo žodžio (*agentūra*), kuris įeina į šios raidinės santrumpos pagrindą. *Elta* yra susidariusi iš *ELTA* (taigi iš *Lietuvos telegramų agentūros* žodžių pradinių raidžių). Kadangi čia santrumpai išvirsti žodine forma trukdė pradinė *lt-* garsų samplaika, svetimai lietuvių kalbai (tiksliau — saviesiems, lietuviškos kilmės žodžiams), ši samplaika perkirta į *ei-t* (matyt, *l* garsą pakeitus jo pavadinimu *ei*). Tuo būdu buvo gauta lengvai ištariama žodinė garsų samplaika *elta* (*Elta*). Toks perdirbinys sutinka su garsiniais svetimųjų žodžių perdirbiniais mūsų žmonių kalboje, plg. *ps-* perdirbinius *pasalmė*, *apsalmė* "psalmė".

Ir vokiškoji *Defa* (*DEFA*) su savo *-a* nerodo, kad čia būtų buvusi pastarojo žodžio galūnė *-a*. Čia *-a* juk yra pradinė to sudurtinio žodžio vieno dėmens (*Akzien-*) raidė.

Kad santrumpoje neatsižvelgiama į ją sudariusio paskutiniojo žodžio galūnę, gražiai rodo ir *ALVUD* (*Amerikos lietuvių vaiko ugdymo draugija*). Ši santrumpa tariama ir parašoma *Alvudas* o ne *Alvuda*, nors santrumpos pagrindo pastarasis žodis (*draugija*) ir baigiasi galūne *-a*.

Pažymėtina, kad ir prof. Salys yra pasisakęs už formą *Altas* (A. Salys, Raštai I, 115. Roma, 1979).

Taigi mums reikėtų pasilikti prie dėsninai susidariusio *Alto*.

Tokias dažniau vartojamas ir plačiau paplitusias santrumpas, įgavusias galūnes ir tuo pačiu perėjusias į žodžių kategoriją, reikėtų ir žodiškai rašyti, t.y. be brūkšnelių ar apostrofų, tik pirmąją raidę rašant didžiąją, tad *Altas*, bet ne: *ALTas*, *ALT-as*, *ALT'as*... Tai juk paremia kalbiniai, ir, rodos, praktiniai bei estetiniai sumetimai. ("Draugas", 1980 m. kovo 22 d.).

P. Jonikas

TRUMPAI IŠ VISUR

- Tarptautinė katalikų labdaros organizacija Caritas paskyrė penkis milijonus dolerių alks-tantiems Kambodijos gyventojams ir to krašto pabėgėliams maitinti. Katalikiškos organizacijos taip pat siekia įdarbinti tas nelaimingas komunistų aukas.

- Lenkijoje 30 katalikų teisininkų vasario 21 d. Krokuvoje paskelbė į visą pasaulį atsisaukimą, skatindami pasaulio mokslininkus, politikus, teisininkus, valdininkus padaryti savo sąžinės sąskaitą, svarstant apie savo teisę ir pareigą priešintis prieš diskriminaciją, terorą, neapykantą ir žmogaus degradaciją. Atsisaukime skatinama laikytis 1965 m. paskelbtų Jungtinių Tautų chartoje žmogaus teisių ir vykdyti Helsinkio 1975 m. susitarimų nuostatus apie žmogaus teises.

- Afrikoje dviejų dienų laikotarpy vasario mėnesį buvo nužudyti trys katalikų misininkai: šveicaras kun. K. Huesser, 38 m., kanadietis kun. W. Lepine, 57 m., belgas broliukas A. Knevels, 69 m. Kun. Huesserį Rodezijoje durtuvų nužudė įsiveržėlis, kun. Lepine buvo nužudytas apipletimo metu Ugandoje, o brolis Knevels nužudytas banditų Burundi valstybėje.

- Vatikane Popiežiškoji mokslų akademija paminėjo Alberto Einšteino 100 m. sukaktį. Dalyvavo ir pats popiežius Jonas Paulius II. Pagrindinę paskaitą skaitė akademijos pirmininkas, Nobelio premijos laureatas, brazilas prof. Chagas. Kalbėjo ir buvęs Einšteino bendradarbis fizikas Dirac ir prof. Weisskopf.

- Šveicarijos piliečiai 1.052.294 balsais prieš 281.760 atmetė pasiūlymą visiškai atskirti Bažnyčią nuo valstybės.

- Katalikų ir anglikonų vyskupai sutarė dėl moterystės prasmės ir tai paskelbė bendrame komunikate.

- Ispanijos laikraštiniškai žurnalo "Nuestro Tiempo", leidžiamo Madride, suorganizuotais ir atliktais balsavimais, labiausiai pasižymėjusiu šių metų žmogumi išrinko popiežių Joną Paulių II.

- Andalūzijos vyskupai savo pareiškimu parėmė tos srities autonomijos siekimo sąjūdį.

- Suomijos sostinės Helsinkio katalikų vyskupija atšventė (vasario 16 d.) 25 m. sukaktį. Tarp kitų svečių buvo pakviestas ir Leningrado katalikų parapijos klebonas lietuvis kun. Juozas Pavilonis. Jis Helsinky dar ir po Iškilmių pasiliko savaitei laiko.

- Tarptautinis kongresas ateizmo klausimu įvyks spalio 6-10 d. Vatikane. Jo organizuotojas — Popiežiškojo universiteto Romoje profesorius kun. B. Mondin. Ateizmas dabar krikščionybei sudaro panašią grėsmę, kokią pirmaisiais šimtmečiais sudarė pagonybė; norima panagrinėti būdus, kaip sėkmingiau prieš tą pavojų atsilaikyti.

- Bob Dylan, vadinamos kontrkultūros poetas ir muzikas bei protesto generacijos atstovas, iš judaizmo atsivertė į krikščionybę. Jo išleistas koncertų albumas - plokštelė "Slow Train Coming" turi stipriai religinį atspalvį. Koncertuodamas Santa Monica, Calif., jis dėvėjo kryželį ant kaklo ir ištisas dvi valandas dainavo tik religines dainas.

- Debby Boone, vienos iš pirmaujančių vadinamųjų "rock" dainininkių, plokštelės, kur ji dainuoja apie Dievą, "You Light Up My Life", buvo išpirkta daugiau kaip keturi milijonai. Katalikų laikraščiui "Twin Circle" ji paskyrė pasikalbėjimą, išreikšdama savo gilią pagarbą religinėms tiesoms ir dorovei.

- Ghanos, Afrikoje, katalikai šiemet švęs 100 m. sukaktį nuo Bažnyčios įvedimo į jų šalį. Dabar Ghanoje iš 9 mil. gyventojų apie 1,5 mil. yra katalikai. Popiežius Jonas Paulius II savo šių metų kelionėje į Afriką aplankys ir sukaktį švenčiančią Ghanos Bažnyčią.

- Grenadoje, kur yra Kubos remiama marksistinė vyriausybė, buvo uždarytas katalikų laikraštis "The Catholic Focus", ryžęsis ginti žmogaus teises. Grenadoje iš 112.000 gyventojų arti 70.000 yra katalikai.

- Kubos revoliucijos dalyvis mokytojas Huber Matos buvo vienas iš Castro sukilėlių vadų. Castro draugas kovoje prieš Batistos režimą.

Po pergalės buvo paskirtas Camaguey gubernatoriumi. Tačiau, pastebėjęs Castro antidemokratinę politiką, tam ėmė priešintis. Buvo uždarytas į kalėjimą, kur išbuvo 20 metų. Amnesty International sąjūdžiui reikalaujant, jis buvo išleistas ir dabar pasiekė Miami apylinkes. Savo duotame pasikalbėjime laikraščiui "Register" jis papasakojo, kad sunkiausia kalėjime buvo mušimas ir bado streikai. Kalėjimo cėlė buvo drėgna ir tamsi. Metus laiko jis nematė saulės šviesos. Jam buvo išnarinta ranka ir sulaužyti du šonkauliai. Castro siekė sunaikinti kalinius, palaužti psichologiškai. Dabar Matos siekia išlaisvinti šimtus kubiečių, nusiųsusių Castro diktatūra, tebelaikomų kalėjime. Nepasitenkinimas priespauda auga ne tik gyventojuose, bet ir armijoje. Nusistatymas prieš Castro auga ir jaunimo tarpe. Huber Matos tiki, kad kada nors kubiečiai įstengs nublokšti Castro režimą.

- Episkopų katedroje Vašingtone yra įtaisytas popiežiaus Jono XXIII biustas, sukurtas graikų skulptoriaus C. Seferllo. Biustą buvo nutarta sukurti, nusprendus pagerbti keletą didžiųjų krikščionybės atstovų.

- Vatikanas 1979 m. buvo pasiuntęs savo atstovus ar stebėtojus į 199 tarptautinius suvažiavimus.

- Nikaragai padėdami kovoti su neraštingumu JAV katalikai pasiuntė 10.000 dol.

- Annie Roman yra pirmoji moteris, pakviesta dirbti ligoninės kapelione. Ji darbuojasi Šv. Juozapo ligoninėje Lancasteryje, Pa.; džiaugiasi, kad ir jai pačiai tas darbas neša daug dvasinio pasitenkinimo.

- Notre Dame universiteto Laetare medalis, duodamas labiausiai pasižymėjusiems katalikams, šiemet paskirtas JAV Atstovų Rūmų pirmininkui Tomui P. O'Neill Jr. Įvertinamas jo neeilinis pasišventimas valstybės reikalams.

- Italijos verslo žurnalas "II Mondo" tarp žymiausių ir labiausiai įtakingų vadų Italijoje pažymėjo popiežių Joną Paulių II, tuoj po premjero G. Andreotti. Atskirame sąraše žurnalas išvardino labiausiai įtakingus žmones finansų pasaulyje. Į šį sąrašą 24-ju patekęs ir vysk. P. Marcinkus, Vatikano banko (Instituto religiniams darbams) valdytojas.

- Brazilijoje iš 116 mil. gyventojų 95 mil. yra katalikai. Juos aptarnauja 12.640 kunigų. Brazilijoje padaugėjo pašaukimų skaičius. Didžiosiose seminarijose studijuoja 2.800 klierikų.

- Belgijos sostinėje Briuselyje įsteigta Euro-

pos Bendruomenės kraštų vyskupų komisija, kuri bendradarbiauja su Europos Bendruomenės vadovybe ir Europos parlamentu Strasburge.

- Leningrade, Sov. Sąjungoje, veikla vadinamasis jaunimo studijų seminaras, sudarytas slapta. Į jį susibūrusi grupė jaunų tikinčių dailininkų, poetų, rašytojų, filosofų. Renkasi privačiuose butuose, studijuoja religinius klausimus; būna po dvi tris paskaitas religiniais ir kultūriniais klausimais. Leningrade taip pat eina slaptas pagrindžio leidinys stačiatikių kultūros klausimais.

- Nobelio laureatas Milton Friedman pareiškė, kad katalikų mokyklos dėl to įstengia išsilaikyti JAV-se, net negaudamos paramos iš valdinio izdo, kad jos geresnės už valdines. Jis pasisakė už paramą katalikų mokykloms.

- Prancūzės Betanijos dominikonės savo apaštalavimą plečia tarp prostitučių, kriminalisčių, žmogžudžių. Susilaukia nemažai laimėjimų, veikdamos Paryžiaus kalėjimuose ir gatvėse. Kai kurios moterys iš kystkelių jungiasi į jų pagalbinį sąjūdį. Šv. Marijos Magdalenos vardu, ir talkina apaštalavimo darbe. Jų pastangas sėkmingai pavaizduoja R. Godden knyga "Five for Sorrow, Ten for Joy", kur beletristiniu būdu nupasakojama jų veiklos tikrovė.

- Anglijoje 1979 m. buvo 147.451 abortas, 3,6% daugiau negu 1978 m.

- Toronto vyskupijoje paskelbtas nuostatas, kad pamokslus tegali sakyti tik vyskupai, kunigai ir diakonai, ne pasauliečiai.

- Kinijoje kun. Benediktas Choi, kalėjime išlaikytas 20 m., dabar išleistas. Nuvykęs į savo vietą, rado bažnyčią ir kitus parapijos pastatus komunistų užimtus.

- Kuboje Bažnyčios padėtis sunki, bet dabar ten seminarijose daugiau jaunuolių ruošiasi kunigystei, negu buvo priešrevoliuciniais metais. Kuboje yra apie 9 mil. gyventojų. Tarp jų dabar darbuojasi apie 200 katalikų kunigų. Veikia penkios vyskupijos. Apie 40% gyventojų jaučiasi katalikais, bet bažnyčias lankančių procentas mažesnis. Visi užsieniečiai kunigai ir seselės turėjo Kubą apleisti. Diplomatiniai santykiai su Vatikanu nėra galutinai nutraukti, bet Kuboje tėra Vatikano charge d'affaires.

- Popiežius Jonas Paulius II, apsirengęs paprasto kunigo sutana, balandžio 4 d. Šv. Petro bazilikoje klausė išpažinčių paprastų žmonių. Tai pirmas atsitikimas, kad popiežius šioje bazilikoje klausė išpažinčių eilinių katalikų.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

ALEKSANDRAS STULGINSKIS. Atsiminimai. Spaudai paruošė a.a. Jonas Račkauskas (1903-1979). Aleksandro Stulginskio knygų serijos redaktorius dr. J. A. Račkauskas. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas su dr. Jono ir dr. Aldonos Juozevičių parama. Kieti viršeliai, 295 psl., kaina 12 dol.

Paulius Rabikauskas, S.J. THE FOUNDATION OF THE UNIVERSITY OF VILNIUS (1579). Royal and Papal Grants. Roma 1979. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija su inž. Antano Rudžio parama. 77 psl., kaina nepažymėta.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 1C45). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Dr., Hot Springs, Ark. 71901. Administratorius Antanas Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, 111. 60629. Šio numerio kaina 3 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 38. Leidžia Kunigų Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

I FLED HIM, DOWN THE NIGHTS AND DOWN THE DAYS. Iliustruota Algimanto Kezio, S.J., fotografijomis, su trumpais komentarais. 1970 metų laidos pakartojimas.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 3(83).

Nuoširdžiai dėkojame "Laišku lietuviams" rėmėjams

50 dol. auoko kun. dr. J. Urbonas.

12 dol. auoko A. Kaspariūnas.

10 dol. auoko J. Starkus.

8 dol. auoko A. Dičius.

Po 7 dol. auoko: V Poderys, B. Beleškienė.

Po 5 dol. auoko: J. Balbatas, O. Rugelienė, V. Mitkus, J. Žadeikis.

Po 4 dol. auoko: J. Kriščiukaitis, P. Mikalauskas, A. Škėmienė, A. Vaičaitis, J. Gyls.

Po 3 dol. auoko: A. Skučienė, J. Šidlauskas, P. Besasparis, J. Bernotas, E. Marčiulionienė, E. Gimžauskienė, S. Šiušius, K. Augūnienė.

Po 2 dol. auoko: V. Valkavickas, A. Dikinis, R. Marchertas, E. Sinsinas, A. Sruoga, M. Gureckienė, E. Masaitienė, B. Pauļionis, P. Norkus, J. Gataveckas, P. Gluosnys, J. Norkaitis, A. Baleišienė, A. Poskočimas, S. Ilginis, B. Tamošiūnienė, V. Juodakienė, A. Jasčemskienė, H. Laucius, E. Olšauskienė, J. Penčylienė, J. Bakšys, J. Laucius, P. Butkienė, V. Ročiūnas, A. Valiuškis, V. Garnelienė, kun. R. Krasauskas, B. Augustauskienė, E. Kaminskas, A. Zubavičius, A. Masilionis, A. Maurutienė, A. Brinkienė, V. Indrulėnas, S. Latvienė, J. Juknelienė, P. Marcinkienė, A. Venclovas, I. Kairienė, S. Džiugas, B. Graužinis, V. Kleiza, M. Monkus, E. Pocius, D. Petkauskienė, I. Sakadolskienė, J. Susmaras, F. Tarulienė, P. Sirgedas, P. Abromaitis, S. Butkūnienė, G. Dambras, J. Sakalas, I. Medžiukas, P. Aleškaitis, P. Balčiūnas, D. Valiukėnas, J. Vembrė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.